

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Ἡ Κωνσταντινουπόλις Πατριὰ

Konstantinoopoli Oikumeenilise Patriarhaadi kirikupead Õigeusu Kiriku Suure ja Püha Sinodi eelsel kohtumisel 29. augustist 2. septembrini 2015.

Sinu ülemkarjased, Issand, ehivad end õigusega ja Su vagad hõiskavad rõõmuga!

2016. aasta Õigeusu Kiriku Suurest ja Pühast Sinodist ning palverännakust Sumela kloostriksse. Metropoliit Stefanus [Lk 2-4](#) / Oikumeenilise Patriarhaadi piiskopid Konstantinoopolis. [Lk 4](#) / Lüübnitsa pühakoda. Ülempreester Andreas Pöld. [Lk 4](#) / Treimani ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kirik – 75. Tõnis Joarand. [Lk 5](#) / Kirikuaasta alguse pühad. Ülempreester Mattias Palli. [Lk 5-6](#) / Pihist. Munkpreester Savvas (Agioreitis) [Lk 6-8](#) / Elu Kristuses. Munkpreester Nikolai Kavasila. [Lk 9](#) / Ingel ja vana mees. Metropoliit Stefanus. [Lk 9](#) / Palverännak Setomaal. Preester Heikki Huttunen ja Age Ploom. [Lk 10-11](#) / Suvised ettevõtmised Saaremaal. Anu Urmet, Heiko-Teodor Kivihall ja ülempreester Mattias Palli. [Lk 11-13](#) / Preestermärter Serafim Uljanovi elust. Preester Roland Tõnisson. [Lk 14-15](#) / Palverännak Kreekas. Adele Tõlpt. [Lk 16](#) / Kiriklikud festivalid ja dialoog kultuurieluga. Age Ploom ja Linda Ümera. [Lk 16](#) / EAÕK noortetöö. Preester Aabraham Tõlpt ning Teele ja Tauno Ööbik. [Lk 20](#) / **LASTELEHT**: Palvest.

Foto: Gennadi Baranov

VESTLUS TALLINNA JA KOGU EESTI METROPOLIIDI STEFANUSEGA

29. augustist 2. septembrini kohtusid Konstantinoopolis kõigi Oikumeenilise Patriarhaadi jurisdiktsioonis või kaitse all olevate Kirikute piiskopid üle kogu maailma. Piiskopid olid kokku kutsutud, et arutada 2016. aasta nelipühil toimuva Õigeusu Kiriku Suure ja Püha Sinodiga seonduvat, aga ka selleks, et meid kurssi viia Oikumeenilise Patriarhaadi tegevusega maailmas. Samuti soovis patriarh, et me oleksime kõik koos 1. septembril, mis on nii kirikuaasta algus kui ka rahvusvaheline looduse ja loodu kaitsmise päev. Kohale oli tulnud 148 piiskoppi, kõrge vanuse või terviseprobleemide tõttu puudus 22 piiskoppi. Kohtumist juhatas patriarh ise, kes osales ka kõigil üritustel. Metropoliidid, kellel on suurem vastutus patriarhaadi ees, andsid ülevaate oma tegevusest. Päevad olid väga pikad, programm kestis kõigil neljal päeval üheksast üheksani, sest patriarh tahtis, et kõik mõttevahetused oleksid vabad ja sundimatud ja et neid ei peaks katkestama. Nõnda said kõik kohalviibijad põhjalikult sõna võtta. Õhkkond oli vennalik ja soe. Põhiliselt võeti meid vastu Püha Kolmainu kirikus, mis on Konstantinoopoli üks suuremaid õigeusu kirikuid. Kõik Konstantinoopoli kogudused olid oma jõud ühendanud, et tulla patriarhaadile appi külaliste võõrustamisel. Igal õhtul kostitas meid üks kogudustest, pakkus süüa ja viis kurssi kohaliku koguduse eluga.

Esimene suur teemaplokk oli seotud oikumeeniaga. Pergamoni metropoliit Johannes Zizioulas rääkis Kirikukogu ettevalmistamisest. Temalt saime ülevaate ettevalmistustest, millega autokefaalsed kirikud praegu tegelevad ning teemadest, mida Kontsiilil käsitlema hakatakse. Meie kogudusi puudutab kõige otsesemalt paasakuupäeva teema, sest teatavasti erineb õigeusklike pühadekalendri arvestus läänekiriku omast. Rääkima hakatakse paastust, sellest,

Õigeusu Kiriku Suure ja Püha Sinodi eel

kas ja kuidas seda kohalike oludega kohandada. Kindlasti tulevad jutuks ka abieluga seonduvad probleemid, lahutanud preestrite küsimus ja palju muid praktilisi teemasid.

Seejärel kõneldi eri kirikute vahelisest teoloogilisest dialoogist. Juttu oli katoliiklastest, luterlastest, teistest protestantidest, anglikaani kirikust, vana-katoliku kirikust ja monofüsiitlikest kirikutest. Katoliiklaste puhul on põhi-probleemiks paavsti esimuse küsimus. Luterlastega arutati kokkupuutepunkti nendega. Tõdeti, et teoloogilises plaanis on luterlaste vaated ortodoksidesga võrreldes alles kujunemas. Kõneldi positiivsetest asjadest, millega õigeusklikud oikumeenilistel kohtumistel kokku puutuvad, samuti olukorrast KEKis. Meiegi Kirik on Euroopa Kirikute Nõukogu liige ja küsimusi seal toimuva kohta oli mitmeid.

Tõdeti, et raskusi on mitmes plaanis ja mõned õigeusu kirikud tekitavad probleeme, kuid need raskused ei saa määrata Püha Kirikukogu toimumist. Need probleemid on küll suured, kuid mitte nii olulised kui vajadus Kontsiil kokku kutsuda. Kõik kohal olnud piiskopid palusid, et patriarh ei annaks alla, vaid liiguks oma missiooniga edasi. Jaanuaris saavad autokefaalsete kirikute esindajad veel korra kokku ja loodetavasti saadakse siis üle ka viimastest praktilistest küsimusest Kontsiili ettevalmistamisel. Kõlama jäi seisukoht, et kõik peavad pingutama, et dialoog teiste kirikutega jätkuks.

Kohal oli 36 Kreekast tulnud piiskoppi ning nende jaoks on võõras see kogemus, mis on nendel piiskoppidel, kes ei ela õigeusumaades. Kreeka piiskoppide jaoks oli suur üllatus näha oikumeenilise dialoogi võimalikkust. Kreekas on palju äärmuslikke grupe, kes ütlevad näiteks, et kui patriarh rääkis juttu paavsti või rabiga, on ta järelikult õigeusu reetur. Nad nägid ka seda, kuidas meie piiskopid maades, kus õigeusklikud on vähemuses, hoiavad ja kannavad õigeusku. Õigeusklikud kipuvad unustama, et meil pole juutide ja moslemitega mitte teoloogiline, vaid akadeemiline dialoog. Nende dialoogide tähtsust paljud õigeusklikud paraku eiravad. Kuid Oikumeeniline Patriarhaat on selle dialoogi nimel aastaid tööd teinud ja saavutanud ka palju avatust.

Seejärel toimus kolm väga olulist sõnavõttu bioetika, ökoloogia ja pagulaste teemal.

Bioetikast rääkis Kristopolise piiskop Makarios. Ta kõneles sellest, et viimasel ajal on selles vallas mõndagi muutunud, on hakatud teadvustama bioetika seost teaduslike uuringutega. Ta rääkis nii positiivsest meditsiinilisest teadustööst kui ka survest ja manipuleerimisest, millega kipuvad meditsiini mõjutama suured farmaatsiaettevõtted ja laborid, kelle eksperimendid pole alati moraalselt laimatud. Toodi näiteks inimeste kloonimine. Lihtne on tahta kloonida teist inimest, nii nagu on kloonitud lammast, aga kloonidel ei ole näiteks geneetilist mälu ja see on väga suur probleem. Räägiti ka sellest, et tänapäeva meditsiiniuuringutel ei piisa ainult teadusest, sest sellega on seotud paljud eetika- ja moraaliteemad. Tõdeti, et meditsiiniuuringute maailm vajab ka vaimulikku juhatust ja tuge. Teoorias on see väga kena ja selge, aga praktikas ei ole see sugugi lihtne.

Ameerika peapiiskop Dimitri rääkis meile sellest, et hoolimata kõigist kontaktidest ja koostööst, mida Põhja-Ameerikas kõigi uuringukeskuste ja laboritega tehakse, on uuringute kulg juba pöördumatu ning neid jätkatakse kõigile võimalikele vastuväidetele vaatamata. Ta kõneles oma kohtumistest meditsiiniteadlastega, kes on kinnitanud, et info, mis on näiteks DNA kohta peagi tulemas, on palju mahukam kui praegu olemasolev teave. Kirikud peavad tõsiselt mõtlema, kuidas kõigi nende avastuste kontekstis oma hoiakuid kanda.

Teine sõnavõtt puudutas looduskaitset. Tõdeti, et Oikumeeniline Patriarhaat on alates 1972. a üldse maailma esimene institutsioon, kes on süstemaatiliselt rääkinud ökoloogilisest probleemist. Teatavasti kutsutakse ju patriarh Bartolomeust roheliseks patriarhiks. Tänapäeval tähistavad nii kirikud kui ka näiteks ÜRO 1. septembril looduskaitsepäeva.

Viimase küsimusena räägiti pagulastest. Selle päevakorrapunkti juures kirjeldasid Kreeka piiskopid, milline on tegelik olukord ja kui massiliselt tulevad põgenikud Euroopasse. Pean tunnistama, et piiskoppide räägitu oli muljetavaldav. Tuleb tõdeda, et väga tihti lähevad Kreeka preestrid oma tegudes ligimesearmastuses palju kaugemale, kui riik seda teha saab. Tihti käituvad kirikud ka vastupidiselt poliitilistele otsustele, kui need lähevad vastuollu evangeeliu-miga. Nägime ka seda, et kloostritest, mis ei ole ju tihti peale kõige rikkamad,

on saanud pagulaskeskused, kusjuures religioonidel vahet ei tehta. Selle teema juures pean meelde tuletama, et väga paljud Süüriast saabunud põgenikud on kristlased. Mitte, et tahaksin siinkohal eristada moslemeid, kristlasi ja teisi, kuid eeskätt peame siinkohal mõistma, et tegu on inimestega, kes on aetud välja oma kodudest, kus on nende juured juba tuhandeid aastaid. See on kogu asja tragöödia. Läänes kiputakse arvama, et seal tulevad ainult sulid ja moslemioht Euroopale, aga tegemist on ju riikidega, kus on suur kristlaste osakaal. Nende kogukondade rikkam osa on juba ammu riigist lahkunud, tänased pagulased on peamiselt keskklass, nende seas on arste ja teadlasi, kellel oli oma kogukonnas juhtiv roll, aga täna on nad alandatud mittekellekski. Peame aru saama kohustusest neid vastu võtta ja anda neile võimalus kaotatud väärikus tagasi saada. Kohtumise lõpukommünikees tõimegi ühe põhilise punktina välja just solidaarsuse pagulastega. Ka mina loodan väga, et kui meie Kiriku liikmed on olukorras, kus neil on valida, kas võtta kedagi vastu või mitte, siis meenutatakse evangeeliumisõnu, kus oodatakse ligimesearmastust. Selge on, et võõraste saabumine kuhugi riiki toob kaasa probleeme, kuid samal ajal võib see olla ka rikastav.

Loomulikult oli 1. september ka kirikuaasta algus, nii et kõik piiskopid võtsid osa patriarhlikust teenistusest Fanari Püha Georgi kirikus, kus teenisime koos patriarhiga. Konstantinoopolis on ilus tava pidada kirikuaasta alguses liturgia lõpus selleks puhuks eraldi palve ning seejärel kirjutavad kohal olevad kirikupead ja piiskopid patriarhi järel kiriku raamatusse. Ma ei tea, kas minul õnnestub seal veel kunagi osaleda ning kas ja kuidas õnnestub see mu mantlipärijal, aga igatahes on ka viiekümne aasta pärast näha, et Patriarhaadi raamatus on ka Tallinna ja kogu Eesti metropoliidi allkiri.

Lõpetuseks kiidan meie piiskoppide delegatsiooni. Kõik me vestlesime patriarhiga ja meie kohalolu märgati, jätsime mulje tõelisest kiriklikust perest. Ma tänan võimaluse eest näidata ka teistele, kui palju me siin Eestis üksteisest hoolime. Meie Kiriku tuleviku jaoks on parim see, et meie Pühas Sinodis valitseb vendlus, armastus ja mõistmine.

*Vestlust metropoliidiga vahendasid
Marje Kuusmik ja Madis Kolk*

Piiskop Aleksander, metropoliit Stefanus, patriarh Bartolomeus, piiskop Eelija ja piiskop Makarios.

AMETLIK TEADAANNE OIKUMEENILISE PATRIARHAADI PIISKOPPIDE KOKKUSAAMISE KOHTA

29. augustist 3. septembrini toimus Tema Pühaduse oikumeenilise patriarhi kutsel ja eestseismisel Konstantinoopoli Staurodromioni Püha Kolmainu kirikus Oikumeenilise Istme, tema kanoonilise kaitse all olevate Soome ja Eesti autonoomsete kirikute ning temale alluvate ukraina ja ruteeni kiriku au-
liste ülemkarjaste kokkusaamine.

Pärast põhjalikke ettekandeid – millest esimese pidas Tema Pühadus – arutati teemasid, mis tulevad püha ja suure üldõigeusu kirikukogu pävakorda, läbirääkimisi muude kristlike kirikute ja usustunnistustega, bioeetika, keskkonnakaitse jm küsimusi.

Erilist tähelepanu pöörati pagulasteprobleemile ning selle hingedlikule, humanitaarsele jt külgedele.

Üle maailma kokku tulnud Oikumeenilise Patriarhaadi ülemkarjased pöördusid kõigi poole lähedal ja kaugel üleskutsega austada inimisiku pühadust ja rõhutasid, et inimene on ka loodud maailma preester, kel on Jumalast antud käsk loodut hoida. Piiskopid mõistsid hukka igasuguse vägivalda, fanatismi, pühaduserüvetamise ja inimese ärakasutamise.

Oikumeenilise Istme ülemkarjased tõdevad, et ka tänapäeval lüüakse risti Kristust ja kristlikke põliskogukondi Lähis-Idas ja Aafrikas, kogukondi, millel on rikas kultuuripärand. Usufundamentalistid sunnivad kristlasi lahkuma oma põlistest kodukohtade-

dest ja minema maapakku, ja otsima, nagu omal ajal Kristus, kes põgenes Heroodese tagakiusamise eest Egiptusse, külalislahkust ja julgeolekut läänest, jättes seljataha oma sajanditevanuste kultuurimälestiste varemed.

Nende traagiliste asjaoludega silmitsi seistes kinnitab Kristuse Suur Kirik, meenutades omaenese minevikuvaevu, solidaarsust nende kristlike kogukondadega ja tuletab rahvusvahelistele organisatsioonidele meelde iga rahva õigust teenida vabalt Jumalat ning kuulutab, et usund peaks inimesi ja kultuure ühendama ning olema kultuuri ja inimsuse aluspõhjaks.

Oikumeenilise Patriarhaadi piiskopid on mõtetes ja palvetes oma tuhandete vaevlevate vendade-õdedega Ukrainas ja palvetavad, et seal kaoksid lahkkelid ja et hakkaks valitsema rahu ja üksmeel vaga ukraina rahva seas, kes võttis muiste Konstantinoopoli Emakirikult vastu usu ja ristimise.

Kokkutulnud ülemkarjased jagavad õnnistust kõigile Esimese Istme Kiriku piiskopkondade usklile ja ka „iga õigeusu kristlase hinge”. Nad avaldavad lugupidamist õndsatele õigeusu kirikupeadele ja soovivad, et meie püha õigeusu Kiriku tuleva-aastane püha ja suur kikukogu kindlasti toimuks.

Patriarhaadis 2. septembril 2015. a.
Püha Sinodi peasekretäri ametist

Foto: Gemadi Baranov

PALVERÄNNAK SUMELA KLOOSTRISSE

Intervjuu metropoliit Stefanusega

Konstantinoopoli oikumeeniline patriarh Bartolomeus kutsus teid 15. augustiks teenima Sumela kloostrisse. Miks just Sumelasse?

Kõigepealt vaadagem, kus Sumela asub. Sumela klooster asub Vartanteri orus Trabzoni (Trapesundi) linna lähisel Musta mere juures. Kuni 1922. aastani oli see paik Väike-Aasia kristliku elu keskus ja alates 1922. aastast, mil toimus rahvaste ümberasustamine, muutus kristlaste osakaal selles piirkonnas tasapisi väiksemaks. Miks Sumela? Räägitakse, et nimi tuleb sõnast *stinmela*, mis omakorda tuleb sõnast *melanon*, mis tähendab musta, sest Jumalaema olevat ikoonil must. Sõna on aegade jooksul muidugi türki keelega kohane-
nud. Kloostri rajasid IV sajandil kaks kreeka munk, munk Barnabas ja tema nõbu Sofroni. Legendi järgi juhatas Jumalaema nad tähe abil koopasse, kus asus üks neljast püha Luuka maalitud ikoonist. Täht olevat just

koopa ees seisma jäänud. Tasub ette kujutada ka kohalikku mägist maastikku, klooster ise asub 1200 m kõrgusel ning kloostri kohal kõrgub veel 200 meetri jagu kaljusid. Orus on karestikuline jõgi ja ligipääs kloostri on väga keeruline, sinna pääseb üksnes jala. Viimane jalgsiastumise kilomeeter kloostri on tõeline ettevõtmine, tõeline palverännak, mille järel on küll selline tunne, et oled liturgia ära teeninud. Teed on kitsad ja järsud, aga kaljud rohusega kaetud, nii et seal on ka väga ilus. Klooster näeb välja nagu mitmekordne hoon, mis on pärast ehitamist otsekui kleebitud mäeküljele. Nagu öeldud, rajati klooster IV sajandil, VII sajandil korraldati kloostrielu ümber, kuid hiilgeajad jäid XIV sajandisse Alexios Komnenose ajastusse, kelle poeg kinkis kloostri ülihinnalise risti ning tema valitsemisajal anti raha kloostri ümberehitustöödeks ja laiendamiseks. Kogu piirkonna elanikud maksid selleks ka eraldi maksu.

Nii toimis klooster 1922. aastani, mil türklaste ja kreeklaste vahelise rahvavahetuse käigus lahkusid viimased 15 munk (kokku on kloostris 90 mungakambrit).

Kloostrit külastavad sellest ajast turistid (hinnanguliselt 600 000 turisti aastas) ja see on piirkonna üks olulisemaid vaatamisväärsusi.

Niisiis ei ole see koht kunagi mahajäetud olnud?

Siiski: perioodil 1922–1931 oli paik mahajäetud, kuid sellest ajast hakati kloostrit taas hooldama ning see on tänaseks sama oluline palverännaku sihtkoht kui Tyros Kreekas. Kreeklaste jaoks on Sumela alati olnud väga oluline ning

Sumela Panagiale ehk Jumalaema uinumise püha palverännakule tullakse üle maailma. Räägitakse, et Konstantinoopoli langemise järel türklaste kätte tahtis üks sultanitest kloostrit lammutada, otsus oli juba vastu võetud, ettevalmistustööd tehtud, kuid lammutamise eelõhtul tabas sultanit ränk valu ning halvatus. Ta otsustas kloostri alles jätta ja sai seepeale liikumisvõime tagasi. Nõnda jäi klooster alles.

Te ütlesite, et Sumelasse toimuvad palverännakud. Kas need on alati seotud Jumalaema uinumise pühaga?

Jah, rännakud toimuvad alati Jumalaema uinumise pühal, seekord oli kloostris ligi 2000 inimest, neid, kes raske teekonna lõpuni tegid. Ega kõik sellega hakkama saagi.

1931. aastal toimus veel üks seik: kui Kreeka ja Türki taastasid suhteid, tuli kõne alla ka Sumela kloostri varade üle andmine. Üks endisest kloostri munkadest pidi minema Sumela kloostri varadele järele. Türki valitsuse nõusolekul pöördus ta kloostrisse, teda saatis kaitseks 10 politseinikku ja sõdurit ning 15 muulaga jõutigi kloostri. Pilt oli trööstitu: vandaalid olid korduvalt paika rüüstanud, sest kuuldavasti matsid mungad enne lahkumist varad maasse, välja arvatud kolm kõige olulisemat eset. Kilomeeter eemal asus aga skiita (abiklooster), kus kloostriülem suviti puhkas ja sinna olidki maetud kolm kloostri kõige väärtuslikumat asja: käsikirjaline evangeelium, keisri kingitud mõök ning Sumela Jumalaema ikoon.

Varad viidi Ateenasse ja kui valmis uus Sumela klooster Kreeka aladel, viidi need kolm aaret sinna.

Kas sel aastal saatsite teie patriarhi palverännakul Sumelasse?

Sumela kloostrit restaureeritakse, seda kavatsetakse edaspidi eksponeerida muuseumina, kuid patriarh saavutas Türki võimudega läbirääkimistel loa kord aastas kloostris teenida ning sel aastal toimus jumalik liturgia Jumalaema uinumise pühal juba kuuendat korda. Nagu ma juba ütlesin, oli kohale tulnud palverändureid üle maailma, kuid kohal olid ka naaberriikide preestrid oma kogudustega: vene, gruusia ja ukraina vaimulikke saatjaskondadega. Lisaks kreeklastele olid esindatud ka teised rahvused ja teeniti mitmes keeles. Patriarh pidas osa jutlusest türki keeles austuse ja tänulikkuse märgiks türklaste vastu, sest viimasel ajal on selgelt näha Türki võimude suhtumise muutust kristlastesse, kristlike pühakodasid on hakatud restaureerima ja Konstantinoopoli Oikumeenilisele Patriarhaadile ka tagastama.

Milliseid väljavaateid see patriarhaadile avab?

Patriarhaadis on näha huvitavat ilmingut: nimelt toimuvad jumalateenistused üha rohkemates paikades, ka ajaloolistes kohtades nagu Kapadookia või Sumela. Uusi väljavaateid avaneb pidevalt: näiteks Antalyas (Anatolias), Efeses (Efesoses) või Izmiris (Smürnas) on nüüd pidevalt tegutsevad kirikud. Ja räägitakse, et suur hulk krüptokristlasi on endast märku andnud, suurt tähelepanu nad veel ei taha, kuid nad on olemas. Ma ei usu, et kristlus leiab sealmaal oma endise hiilguse, kuid tasapisi on ta jälle saamas osaks ühiskonnast. Seetõttu ongi sealne kristlus heaks näiteks kogu maailmale. Tihti öeldakse, et

mis see Konstantinoopol ka ära ei ole, usklike on vähe jne. Kuid Konstantinoopol jääb alati Konstantinoopoliks, Issand avab talle üha uusi uksi ja annab võimaluse näidata kogu maailmale, et kannatlikkus ja truudus Jumalale, lootus, alandlikkus nõustuda sellega, et Issanda plaanid ei ole inimeste plaanid, on viimaks vilja kandmas.

Järgmisel aastal toimub õigeusu kirikukogu Konstantinoopoli püha Irene kirikus, seal, kus toimus ka päris esimene kontsiil. Patriarhi roll üha suureneb ning kohalik ajakirjandus nimetab teda iseenesestmõistetavalt esimeseks õigeusklike seas – seda ta veel

paar-kolm aastat tagasi ei kinnitanud. Vaikelt, aga kindlalt paraneb patriarhi positsioon, avanevad uued väljavaated ja see kõik on palvete tulemus, kõigi nende palvete ja liturgiade tulemus, mida Tema Pühadus üle kogu riigi peab.

Kas neid uusi väljavaateid on täheldada ka õigeusklike omavahelistes suhetes?

Ma tahaksin uskuda ja ma usun, et autokefaalsete kirikute pead on ennekõike siiski vaimulikud ja kirikuinimestena peavad nad märkama, et Jumal töötab teisiti, kui inimesed plaanivad. Et võimukiusatused ja poliiti-

kasse sekkumine on Issanda suure palge ees täiesti teisejärguline ja tühine. Ja kõigile neile, kes ütlevad, et patriarh käitub liiga paavstlikult, soovitaksin käia Konstantinoopolis ja vaadata, milline ta tegelikult on – lihtne munk. Munk, kes on, jah, esimene esimese seas, kuid kes on rajanud oma elu ja töö palvele ja kõigutamatule usule Issandasse. Ja sellist vaimulikku juhti, kellel ei ole ilmalikku võimu, meil vaja ongi. Patriarh Bartolomeus ei saa Türgi poliitikasse ja majandusellu sekkuda, tal ei ole selleks vahendeid. Ja ometi austavad türklased teda väga, see on tema võit ja kogu Kiriku võit tema kaudu. Ei mingit võimuhalust, esiletikkumist, vaid ta on ole-

mas, hoiab Kirikut, kannab teda läbi sajandite ja esimesena Õigeusu Kirikute seas näitab Jumala olemasolu maailmas ja Tema võimsust.

Alandlikku südant ei põlga Issand ära...

Muidugi, selge see, et Konstantinoopoli patriarhi on alandatud, kuid praegu alandatakse patriarhi mitte väljastpoolt, vaid Kirikus endas. Piisab, kui kuulata kõiki neid vastutustundetuid ja alusetuid repliike. Ennekõike tasub siiski kohapeal ära käia ja vaadata, kuidas asjad tegelikult on.

Küsinud Michel Rossi

EDESSA METROPOLIIT JOELI VISIIT EESTISSE

29. juulist 4. augustini külastas Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikut ja metropoliit Stefanust Kreeka Õigeusu Kiriku Edessa metropoliit Joel, kaasas neljaliikmeline vaimulike delegatsioon.

Visiidi ajal külastati meie kiriku kogudusi Tallinnas, Haapsalus, Pärnumaal, Valgemaal, Võrumaal, Põlvamaal ja Setumaal, kohtuti teiste hulgas Tartu piiskop Eelija-ga, Pärnu ja Saare piiskop Aleksandriga ja arhon Viljo Vetikuga. Külalised võtsid osa nii Saatse püha Paraskeva pidustustest kui ka Setu kuningriigi päevadest Obinitsas, kus toimusid piiskoplikud liturgiad ja tutvuti lisaks kohalikule usuelule ka Setumaa kultuuriga laiemalt. Lisaks pühitseti 1. augustil ka Lüübnitsa tsässona uus rist.

Metropoliit Joel, keda võib pidada meie Kiriku üheks suurimaks sõbraks Kreekamaalt, on meile eelkõige tuntud kui Eestimaa uusmärtrite teenistuskorra autor ja looja. Just seetõttu tegi metropoliit Joel koos metropoliit Stefanusega oma teekonnal palveteenistusi nii püha Platoni kodukoguduses Pootsi-Kõpus, püha Joanni haul Kraavil kui ka teistes kohtades üle Eesti. Meie Kiriku pühade märtrite kodukirikuid külastades oli Edessa metropoliidil võimalik veelgi vahetumalt kogeda meie Kiriku ja seega kogu üleilmse Õigeusu Kiriku usumärtrite elavat tunnistust Kristusest.

Kõigil tallinlastel ja teistelgi huvilistel oli võimalik 2. augustil pärast piiskoplikku liturgiat püha Siimeoni ja Hanna katedraal-kirikus võtta osa metropoliit Joeli juhitud vestlusringist pagulaste teemal.

LÜÜBNITSA KÜLA SAI OMA PÜHAKOJA

Ülempreester Andreas Pöld

19. augustil, paasapäival (Issandamuutmise püha setukeelne nimetus) pühitseti Lüübnitsa küla uus pühakoda. Kuna küla on ajalooliselt pühitsetud Issandamuutmise püha auks (*vene*

keeles: Spas), tegi kohalik kogukond kõik, et saaks oma pühakoda küla nimepäeval avada.

Talituse viis läbi metropoliit Stefanuse õnnistusel Pärnu ja Saare piiskop Aleksander. Kaasa teenisid ülempreester Andreas Pöld ja preester Tihhon Tammes. Osalesid külainimesed, Mikitamäe vallavanem Aare Poolak ja külalised naaberkogudustest, kokku ligi 100 inimest.

Fotod: Terje Toon

Lüübnitsa külas elavad põhiliselt õigeusklikud, kes panustasid uue pühakoda ehitusse kõige rohkem raha ja aega; aga toetas ka Mikitamäe vald ja Riigikogu liikme Inara Luigase kaudu Eesti riik. Eriliselt tahaks esile tõsta järgmisi Lüübnitsa küla mehi: Nikolai Burlakovi, Vladimir Jerešinit, Nikolai Sahharovit, Juri Jerešinit ja Valeri Oidingut, kes andsid ehitusse suurima panuse.

Kahjuks ei saanud pühitsemise ajaks valmis kuppel, aga lubadus on antud: sügise hakkab see kindlasti Lüübnitsa Issandamuutmise pühakoda kaunistama. Spetsiaalse metallist traditsioonilise loku-laua („kirikukella”) valmistas kohalik sepp Raivo Jänemägi. Kaua aega kestsid vaidlused pühakoda asukoha suhtes, paik, kus enne asus tsässona, on tänaseks hooneid täis ehitatud ja keskaegsele rootslaste kabeli varemetele ei soovinud külainimesed õi-

geusu pühakoda rajada. Nii sai valitud valla maal kohe küla piiril asuvad endise majandushoone varemed. See on oluline koht ka sellepärast, et sinna saadetakse küla uinunud elanik ning seal jätab külarahvas temaga enne kalmistule viimist jumalaga.

1. augustil pühitseti uue pühakoda rist, talituse viis läbi Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus. Osalesid Edessa metropoliit Joel koos kaasvaimulikega.

Kuna Lüübnitsa küla asub Setumaal ja on Tallinna peapiiskopkonna piirides, jääb vastsesse pühakotta metropoliit Stefanuse õnnistusel teenima isa Andreas Värskast.

Palju õnne Lüübnitsa rahvale oma pühakoda puhul ja Jumal õnnistagu selliseid häid ettevõtmisi! Palju aastaid!

Foto: Hille Tähiste

TREIMANI ÜLEM- APOSTLITE PEETRUSE JA PAULUSE KIRIK – 75

Tõnis Joarand

Treimani Apostlite Peetruse ja Pauluse kogudus on alguse saanud 1920. aastal Eesti Vabariigi territooriumile jäänud kahest kolmandikust endise Heinaste koguduse liikmeist, kuna kolmandik Heinaste koguduse eestlasi jäi Läti Vabariigi territooriumile.

Et kogudusel ei olnud usuliste toimingute läbiviimiseks oma kirikut, üüriti selleks esialgu ruume. 7. mail 1933. aastal toimus Orajõel Silla majas koguduse nõukogu

koosolek, kus võeti päevakorda kabeli ehitamise küsimus.

Sel ajal oli koguduse nõukogu esimees Georg Tischler ja koguduse nõukogu liikmed kirikuvanem Mats Grant, Mihkel Bäär, Jaan Mango, Mihkel Sarapuu, Marie Sarapuu, Kristiine Bäär, Kristjan Dreimann ja Georg Kask.

Koguduse liikmete poole pöördui palvega toetada vabatahtlikult jõudumööda kirik-kabeli ehitamist kas raha või materjalidega.

Raha hankimiseks korraldati korjandusi, pidusid, teeõhtuid Järve ja Lapite kuuris, samuti Orajõel Mõisakülas. 1933. aasta oktoobriks oli kogutud nii palju annetusi, et sai kirik-kabeli ehitusega peale hakata. 1934. aastal valmis kabeli vundament.

Kahjuks selgus 1936. aasta juulis järelevalveinsener Kinnunen ülevaatusel, et kabeli alusmüür ei vasta ehitusnõuetele. Pikkust oli meetrijagu ja laiust 80 cm vähem. Müüri alus puudus täiesti ja asetus ei olnud plaanikohane. Neid vigu arvesse võttes otsustas koguduse nõukogu valmisoleva alusmüüri lammutada ja uue teha.

14. juunil 1936. aastal otsustati nõukogu koosolekul Murru külas Lapite talus kabeli ehitustöö väljapakkumine. Pakkumisest võtsid osa Mihkel Tomson, Jüri Tisler ja Jaan Veide. Vähempakkumisel jäi töö Jüri Tislerile.

Tööde korraldajateks määrati Jaan Mango, Georg Tischler, Kristjan Dreimann ja Mihkel Sarapuu.

Kabel-kiriku välised tööd said Teedeministeeriumi ehitusjärelevalve inspektori 30. juulil 1935 kinnitatud projekti järgi 26. aprilliks 1940 valmis ning Pärnu maa-insener tunnistas tööd kõlblikuks. Sisetööd lõpetati sama aasta 1. juuliks.

Et väike kogudus oli pidanud kabel-kiriku püstitamiseks palju vaeva nägema, palus juhatus kiriku sisustamiseks loovutada Paldiski kirikust evakueeritavaid esemeid ja tarbeid kas kingitusena või anda ära koguduse kandejõule vastava tasu eest. Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Aleksandri korraldusel saadeti Treimani koguduse kiriku sisustamiseks endine Nõmme kiriku ikonostaas.

Kirik pühitseti 4. augustil 1940. aastal. Kell kaheksa hommikul alustas preester Vladimir Grünberg hommikuteenistusel pihi ja veepühitsemisega. Pühakojas pühitseti metropoliit Aleksander.

Koguduses teenisid Häädemeeste preestrid: ülempreester Peeter Saar, alates jaanuarist 1940. aastal ülempreester Joann Kukk (juulis 1945. aastal saadeti ta välja Venemaale, Eestisse naasis 1956. aastal), alates juulist 1945 ülempreester Joann Tamm kuni 30. novembrini 1952. Alates detsembrist 1952 kuni 1987. aastani teenis Treimani kogudust ülempreester Vassili Väinloo.

Praegu teenib kirikus ülempreester Ardalion Keskküla.

Algusaastail oli kogudusel ka köster, Georg Kask, pärast teda ei ole kohapeal köstrit olnud.

Koguduse nõukogu koosseisu kuulusid algusaastail Emilie Danielson, Mats Grant, Mihkel Laur, Konstantin Miller, Jakob Busch, Mihkel Järv ja Marie Tont. Hilisemad koguduse nõukogu liikmed olid veel Voldemar Metsaots, Jakob Birk, Emilie Lettmann, Prits Veide, Daniel Ikla (Veide), August Jakobson, August Vaher, Martin Tischler, Voldemar Talviste, Aleksei Kaljuste, Kristjan Käära, Jaan Mikkus, Martin Allikivi ja mitmed teised koguduse liikmed.

Praegu kuuluvad juhatusse lisaks ülempreester Ardalion Keskküla Ago Tähiste ja Laine Talviste.

Kirikuvanemadena on ametis olnud Mats Grant, Martin Tischler ja praegu on kirikuvanem Erich Tähiste.

28. juunil 2015. aastal teenisid templipühalt ja kiriku 75. aastapäeva pidulikul liturgial Pärnu ja Saare piiskop Aleksander ja ülempreester Ardalion Keskküla.

Katehhees

Foto: Gemadi Baranov

KIRIKUAASTA ALGUSE PÜHAD

Ülempreester Mattias Palli

Kirikuaasta, täpsemalt liikumatute pühade aastaring (liikuvad on seotud ülestõusmispühaga ja nende tsükli alguseks võib pidada kas paasat ennast või trioodi algust tõlneri ja variseri pühapäeval), algab kooliaastaga sarnaselt esimesel mihklikuu päeval. See aeg on mõnes mõttes palju loomulikum aasta algus kui näärpäev, millel pole pea mingit seost loodusliku ja ühiskondliku ajamuutusega. Ka 1. september ei ole kirikuaasta alguseks ainuvõimalik

ega igipõline, see on omaaegne Bütsantsi uusaasta, kuid praeguseks on siiski osad liikumatud pühad selle järgi rühmitunud. Nii on kirikuaasta lõpus Jumalaema uinamise püha ja Ristija Johannese hukkamispäev, kirikuaasta alguses aga püha Neitsi sünd ja Eelkäija eostamine. Ka võime märgata, et nii august kui ka september on täis suuri pihi ja muid mälestuspäevi, võrreldes näiteks juuli või oktoobriga. Peatumegi siis mõne sõnaga mälestustel, mida kirik enne jõulupaastu peab.

Sügiskuu alguspäev on omaette väiksem püha (teenistusel lauldakse küll „Õnnis on inime“ ja suurt asutamislaulu, pole aga polieleid, s.t. „Kiitke Issanda nime“, hommikuteenistuse evangeeliumi ega järgnevat). Lisaks uusaastale peetakse ka sambapühak Siimeoni ja tema ema Marta mälestust. Viinald kuupäeval meenutame Ristija vanemaid Sakariast ja Eliisabetti.

Kaheksandal septembril algab suurte pühade aastaring juba mainitud Jumalasünnitaja sündimispühaga. Elu Ema sündimisest ei räägi meile midagi Pühakiri, küll aga nn Jaakobuse esievangeeliumisse talletatud suuline pärimus. Selle järgi ei olnud Naatsaretis elaval Taaveti soost Joakimil ja tema naisel Annal lapsi. Vanemas eas olles kur-

vastasid nad selle üle väga ja pidid taluma inimeste halvakspanu, sest lastetust peeti vanas Iisraelis Jumala karistuseks mingite kas enda või esivanemate pattude eest. Kuid hārda palumise järel kuulutati neile ülevalt, et nad saavad tütre, kes toob rõõmu kogu maailmale ja kelle kaudu tuleb õnnistus kõigile sugupõlvadele. Nii sündiski vagadele vanematele Maarja, Kristuse, meie Jumala tulevane ema. Jumalaema sündimispüha peab lääne kirik samal päeval, koptid ja etiooplased aga 1. mail.

Püha õhtuteenistusel loetakse Jumalaema mälestuspäevadele tavakohased Vana Testamendi lugemised. Esimeses (1Ms 28:10-17) kirjeldatakse peavanem Jaakobi redeli-unenägu. Maarja on otsekui redel, mis ühendab maa ja taeva, sest temas tuli Jumal-Sõna lihasse, ühendades loodu mittelooduga. Teises (Hs 43:27-44:4) räägitakse tulevasesst ideaalsest templist, mille idavärav peab olema kinni, sest Issand üksi on sealt läbi käinud. Seegi viitab Maarjale, kes jäi neitsiks ka pärast Jeesuse sünnitamist. Samuti on tema Issanda koda, milles elas Auhiilgus, Jumal, see on Kristus. Kolmas lugemine on Saalomoni õpetussõnadest (Õp 9:1-11), kus Jumalasünnitajat võrreldakse Jumala Tarkuse (= Kristuse) rajatud hoonega. Hommikuteenistusel ja

liturgial loetakse tavalisi Maarjale pühendatud kirjakohi: lk 1:39-49:56 (Eliisabeti külaskäik ja Maarja kiituselaul), Fl 2:5-11 (Jeesuse alandumisest lihakssaamises – viitega nii Jumalaema rollile selles kui ka Maarja enese alandlikkusele) ja lk 10:38-42, 11:27-28 (Martast ja Maarjast ning „õndsast ihust, mis on Kristust kandnud“).

Niisiis alustame kirikuaastat meie Elu sünnitaja ilmaletuleku mälestusega. Aastasadu oli Jumal valmistanud ette oma Poja maailma tulemiseks sobivat „astjat“, valides Aabrahami järglased, Iisraeli ja viimaks Taaveti soo. Selle töö vilja sündimine on äärmiselt tähtis hetk meie päästeloos. Kuid pidagem mees, et Issand ei tee meiega midagi meie tahte vastaselt. Tähtis oli ka Maarja enese osa, tema sõnad „Vaata, siin on Issanda ümmardaja“. Me ei ole Jumala käes tahtetud mängunupud, vaid elavad olendid, kes on kutsutud vabatahtlikult Temale vastama. Ja püha Neitsi tegi seda, öeldes mõnes mõttes kõigi inimeste ja kogu loodu eest Loojale „jah“. Meie vaimulik ülesanne on jõuda endas samasuguse kõikumatu jah-sõnani. Siin on Jumalasünnitaja eeskujuga eestpalved meile elulise tähtsusega.

Seda püha peame viis päeva, kuna ristitügendamispüha on tulemas. Muidu järgneb

suurtele pühadele ikka kaheksapäevane järelpäha, nn oktaav. 9. mihklikuu päeval on Maarja vanemate Joakimi ja Anna mälestus.

13. sama kuu päeval tähistatakse Jeruusalemme hauakiriku pühitsemise mälestust a 335, püha keisri Konstantini aegu. See meie usu keske pühamu asutamise mälestus tuletab meelde Kristuse lihakssaamise ja lunastustöö tegelikkust ja meie endi kui Jumala templi pühitsemise vajadust palve ja kristliku eluga.

14. septembril on aga Issanda kalli risti ülendamise püha. Keisrinna püha Helena laskis Kolgatal välja kaevata risti jäänused. Jeruusalemma peapiiskop tõstis hiljem linnas ristipuu kõrgele ja õnnistas sellega nelja ilmakaart. Sellest sündmusest saigi alguse ristiülendamise püha. Ajalooliselt on see seotud ka eelmise päeva mälestusega, sest ristipuu toodi püha säilmena just Hauakirikusse. Samal päeval peab püha ka läänekirik ja Süüria kirik, muud vanad idakirikud aga veidi teistel päevadel septembris (armeenlased 16. septembril, koptid ja etiopplased 27.–29. septembril, s.t 14.–16. septembril vana kalendri järgi).

Ristiülendamispühaks valmistumine hõlmab eelmist laupäeva ja pühapäeva ning järgnevadki laupäev ja pühapäev seostuvad ristiga. See puudutab eelkõige neil loetavaid epistli- ja evangeeliumilõike. Eelõhtul loetavad paremiad näitavad risti ettetähendusi Vanas Testamendis. Esimene räägib Maara kibeda vee muutmist joodavaks puu läbi, viidates patukibeduse kadumisele risti väel. Õpetussõnades on kirjutatud Issanda karistusest, viidates karistusele, mida Kristus kandis ning tarkust nimetatakse elupuuks (vrd apostel Paulusel: „Sõna ristist on nar-

rus neile, kes hukuvad... Meie kuulutame ristilöödud Kristust, kes on... Jumala vägi ja Jumala tarkus” 1Kr 1:18, 24 – liturgial loetav epistel!). Vaimulik silm näeb para-diisi elupuu (1Ms 3:22; Ilm 22:2) ja eluandva risti ühtsust. Kolmas lugemine räägib eri liiki puudest, mida kasutatakse uue templi ehitamisel, tõeline uue templi puu on aga meie jaoks Kristuse ristipuu. Hommikuevangeelium kõneleb tunnist, mil Inimese Poeg peab ausse tõstetama. Seesama jumalinimene, kelle auhiilgus säras Taabori mäel, avaldab oma au justnimelt risti ja järgneva ülestõusmise kaudu. Alandumine ja endast tühjaks saamine on Jumala Poja au. Liturgial loetakse lühendatud kannatuslugu apostel Johannese järgi.

Omaaegset risti kõrgesse tõstmist ja kummardamist pühas linnas meenutame risti väljatoomise ja ülendamise talitusega. Rist sümboliseerib juba oma kujuga – ja sama kordame tema tõstmise ja madalale langetamisega – Jumala lihakssaamist, taevajärgse armastuse laskumist meie, eksinud ja kannatavate inimeste juurde. Üleüldse tuletab see püha meelde, põhinedes küll hilisematel ajaloolistel sündmustel, et rist, Kristuse kannatus ja surm, on meie pääsemise alusena meie vaimuliku elu keskmes. Ja seda mitte ainult korra aastas suurel reedel, vaid alati. Seetõttu ongi ta paigutatud aega enam-vähem pool aastat pärast kannatusnädalat. Kuid Õnnistegija ristisurm on vahetult seotud ülestõusmisega. Õigeusuline vaimusilm ei jää kunagi peatuma vaid Issanda ristivalul ja surmal, vaid näeb samaaegselt ka Tema ülestõusmist. Nii lauleme sel pühalt: „Meie kummardame Sinu risti ette, oh Issand, ja austame Sinu püha surnuist ülestõusmist.” Risti paasa ja surnuist ärkamise paasa on vaid ühe medali

kaks külge. Sügisene püha on meie päästeloos keske sündmuse meeldetuletus, enne kui hakkame valmistuma Issanda sündimise pühitsemiseks.

Nagu öeldud, tähistame 23. septembril, üheksa kuud enne jaanipäeva, Ristija Johannese sigitamist. Pühakiri ja Koguduse õpetus loevad inimelu alguseks eostamist, mitte ainult sündimist. Seepärast peamegi nii seda päeva kui ka Kristuse sigitamise ehk Jumalasünnitaja rõõmkuulutamise ja samuti Neitsi Maarja eostamise päeva (9. detsembril).

26. mihklikuu päev on pühendatud apostel Johannese, Jumala Sõna õpetaja uinumisega. Teda austatakse liturgilises pruugis enam kui teisi evangeliste: lisaks tähistatakse 8. mail põrmu imeväel ilmumist tema hauast. Evangelist Johannes on oma Jumala salaasjade sügavusse tungiva õpetuse ja armastusekuulutusega avaldanud ristirahvale ehk kõige suuremat muljet.

Viinakuu algab Jumalaema kaitsmise pühaga. Meenutatakse ühe nn Kristuse pärast meelestu, vaga Andrease, ja tema õpilase nägemust Konstantinoopoli Blaherna kirikus X aastasajal, kus palvetava rahvahulga kohal oli näha olariüüd kaitseks laotavat Maarjat koos pühakute hulga. Püha on heaks kujutiseks taevase ja maapealse Koguduse ühtsusest. Ehkki kaitsmispüha pole võrdväärne suurte Jumalaema pühadega, mil meenutatakse tema elu sündmusi, peetakse seda ometi võimaluse korral koguõise teenistusega nagu suuri pühi.

Oktoober, millesse suuri pühi ei lange, pakub see-eest mitme austatuma pühaku – apostel Jaakobuse, Alfeuse poja (9. kp),

Issanda venna (s.t Kristuse poolvenna või nõo) Jaakobuse (23. kp) ning Tessaloonika suurmärtri Dimitri – mälestustamist.

Novembri algul on meil uuemal ajal harjutud tähistama pühakute- ja hingedepäeva (tõsi, vähemal määral on need tuntud ka rahvakalendris, on käinud isegi hingsandid). Need aga on puhtalt läänekiriku pühad, seotud Lääne-Euroopas levinud muistse uusaastaga (1. november). Vene ja meie pruuk tunnevad küll surnutepühana nn Dimitri laupäeva (setu *midrosk*), mis eelneb selle pühaku mälestuspäevale.

Olulisemad mälestused talvekuul on peaingel Miikaeli ja taevavägede päev 8. kp. Ka ilmihuta vaimudele on Kogudus pidanud vajalikuks pühendada mälestuspäevi, et ära märkida nende osa meie õndsusloos. Läänes peetakse seda 29. septembril (mihkclipäeval).

13. novembrile on üle toodud meie ehk kõige armastatuma kirikuisa Johannes Kuldsuu mälestus. Tegelikult uinus ta 14. septembril, aga sellelt päevalt on tema päev suure püha tõttu kaks kuud edasi nihutatud. Peapiiskop Johannese rohked ja kaunid jutlused, kompromissitud suhted selle ilma vägevatega, heldus vaeste vastu ja tema koostatud liturgiakord – see kõik on jätnud ta paistma ereda tähena Koguduse taevasse.

Ja olemegi jõudnud sügiseste pühade ja mälestustega Kristuse lihas sündimise pühale ettevalmistava paastuaja alguseni 15. novembril.

ETTEVALMISTUS PIHIKS JA „SALAKAVALATE” VIGADE VÄLTIMINE

Munkpreester Savvas (Agioreitis)

Paljud usklikud vastavad kõigeväelise Jumala meeleparanduskutsele, nad pihivad Issandale siiralt ning tõelise armastustundega, asetades kõik oma patud vaimse isa ette. Ning seisavad tema ees kui „kiri, kirjutatud meie südamesse, *igale inimesele mõistetav ja loetav*” (2 Kor 3:2).

Neil on õige veendumus ja sügav usk, et mida iganes nad ka üles ei tunnistaks, see antakse neile andeks ja kustutatakse ära, justkui poleks seda kunagi nende elus toimunudki...

Sellepärast tunnistavadki nad pihil alandlikkuse ja kahetsusega oma süüd ning pihivad täielikult ja terviklikult kõigist oma eksimustest. Nõnda saavad nad andeks kõik oma patud, mida nad on püha ristimise

järgsel ajal sooritanud, saavutades taas rahus ja hinguses Jumala lähikondlaste armuanni.

Pihisalasuse vägi kingib igale kohusetundlikult pihtijale sisemise teadmise, et ta on Jumala sõber ja pühakute armastatud vend. Nõnda saavutatakse julgus Jumala ees, mis on pühaduse olulisim element.

Muidugi tuleb ka ette juhtumeid, kus usklikud suhtuvad pihisalasusse kergekäeliselt. Paljud otsivad oma vaimseteks isadeks tuntud nimesid, et näidata oma vaimse lapse staatust kuulsate kirikuisakeste hoole all, mitte ei vali isa tema kogemuste ja täpsete hinnangute pärast, mis aitaks usklike hingedel pääseda, jäljendades nõnda viljatuud juute, kes ei suutnud muud teha, kui hoobelda Aabrahami laste staatusega.

Nõnda ei leia nad hingerahu, lahkudes pihisalasuselt endisest kurvematena, depressiivsematena ja murelikemana. Selles ei ole muidugi süüdi pihisalasus, vaid pihtijad ise, kes tulevad harjumuspäraselt pihtima ainult suurte kirikupühade ajal ilma vajaliku ettevalmistuseta ja nõnda ka soovita siiralt meelt parandada.

Tähelepanelik peab olema järgnevate märkide suhtes:

1) Esimene oluline asi, millele tuleb tähelepanu pöörata, on mitte edasi lükata pihti.

Iga olulise eksimuse puhul peaksime kiiremas korras oma vaimse isa poole pöörduma. „Mida kauem sa hoiad ühte katki läinud asja,” ütles isa Paisios, „seda rohkem see katki läheb.” Miks peavad mööduma kuud, enne kui minnakse vaimsele isale pihtima? Minna tuleb nii kähku, kui võimalik. Kas ka lahtise haava puhul tuleks oodata kuu, enne kui seda ravima asuda? Samuti ei tohiks oodata hetke, kui vaimsel isal on rohkem vaba aega, et oleks mugavam ja vabam pihtida. Ka see on viga, teema tuleb välja tuua kohe ja hiljem, kui vaimsel isal on rohkem aega, võib minna juba pikemale vestlusele jne.

2) Samuti peaksime pihil tunnistama vaid omaenda patte ning seda ilma venitamiseta.

„Tähelepanu!” rõhutas isa Paisios, „Pihime ikka enda patte ja mitte teiste patte. Ärme hakka keerutama, õigustama ja pikalt seletama.”

Katse õigustada oma patte näitab, et tegelikult me ei kahetse neid. Niisuguses olukorras ei saavuta pihtija hingerahu ja ebameeldiv on ka preestril. Ning seda kõike selle tõttu, et piht pole korrektne.

Ei ole seega õige pihtimise ajal juttu vesta. Tunnistame oma patte lühidalt, meeleparanduse vaimus ja teadlikult, võttes usaldusega vastu vaimuliku isa nõuanded. Eriti ei vaja sügavat analüüsi nn lihalikud patud. Me pihime neid lihtsal ja selgel viisil. Just selle tõttu ei ole lubatud pihi ajal ka pikalt viivitada.

Kui aga on tegemist mõne suurema probleemiga, mis vajab pikemat arutelu, tuleks sellega tegeleda mõnel muul ajal väljaspool pihti ja kindlasti mitte enne suuri Kristuse sündimise ja paasapüha. Preestri ajagraafik on nendel aegadel väga koormatud.

Ka isa Paisios ütles seoses selle teemaga: „Ei ole vaja palju aega, et anda endast arusaadav pilt. Kui inimese teadvus töötab õigesti, annab inimene oma olukorrast täpse pildi vaid paari sõnaga. Kui aga tema sees on segadus, ei suuda ta ka paljude sõnadega õiget pilti endast luua. Näen ka ise tihti,

kuidas mõned kirjutavad mulle terveid vihikuid, 20–30 leheküljelisi tiheda tekstiga ülevaateid, kus on selgelt näha ka hilisemalt täiendatud mõttekohad. Kõike seda, mida nad kirjutavad, oleks saanud mahu-tada ühele lehele.”

3) Tähelepanu tuleks pöörata veel ühele olulisele asjale: enesega rahulolu tunde-le ja arusaamale, et me oleme head ja et kõik on hästi.

„Tihti eemaldub Püha Vaim meist,” täheldab isa Sofronios, „mitmete meie tegude ja südame mõtete tõttu. Selline hülgamine on aga võimalik siis, kui Vaim näeb meie ise-endagarahulolu oma eesmärkide saavutamisel; eemaldudes meist, näitab ta meile, et oleme alles kaugel sellest, kelleks peaksime tõeliselt saama.”

Alandlikkuse ja kuulekuse vaimus käidav tee on kõige turvalisem. Ainult siis on pihist ka meile kasu.

4) Kui me arvame, et meil ei ole midagi öelda, on tõenäoline, et me lihtsalt ei jälgi ennast piisavalt õigesti.

Just seda (enda ebapiisavat jälgimist) pidas isa Paisios üheks põhjuseks, miks inimene arvab, et tal ei ole vaja pihil käia. Jätkates: „Piht on salasus. Lihtsalt mine ja tunnista oma patud üles. Kas sinus ei ole kangekaelsust? Või hoopis enesekesksust? Kas sa ei solva oma venda? Ei mõista teda hukka? Mina küll olen seda teinud, ja mida käin mina siis üles tunnistamas? Vihastasin, mõistsin kohut... ja mu vaimne isa loeb mulle patukahetsuspalve.”

5) Tähelepanu „väikeste” pattude suhtes.

Inimene ei tohiks samuti kõrvale vaadata ka nn väikestest pattudest. „Ka väikesed patud,” õpetab vanake Paisios, „omavad kaalu. Kui ma käisin isakese Tihhoni juures pihil ja mul ei olnud talle midagi tõsist pihtida, siis suvatses ta mulle ütelda: liivatera, mu lapsuke, liivatera! Väikesed patud kogunevad elu jooksul kui liivaterad, moodustades kuhja, mis on lõpuks suurest kivist raskem. Keegi, kes on oma elu jooksul tõsiselt patustanud, mõtleb sellele tihti, kahetseb ja alandub. Sinul on aga palju väikeseid patte. Ja kui sa nüüd võrdled neid kahte elukulgu, siis sa mõistad, et sinu väikesed patud panevad sind üheskoos palju hullemasse olukorda.

Seega neile, kellel on vaimse elu kogemus, pole „väikesed” patud sugugi mitte väikesed.

6) Väldi üldistusi ja laialivalguvaid seletusi.

Üks aspekt, mida tuleb tähele panna, on üldistuste vältimine stiilis: „Isa, olen teinud kõiki patte,” mis on sisuliselt täiesti laiali valgunud. „Vähemalt ürita,” soovitab vanake Paisios oma vaimsele lapsele, „olla pihil nii konkreetne kui võimalik.”

Ei piisa sellest, kui tunnistada üldistades kadedust, vihastamist jne. Pihil tuleb üles tunnistada oma kindlad eksimused, et pih-

timisest oleks ka abi. Ja kui on mõni raskem patt, nagu näiteks pettuslik salakavalus, siis tuleb täpselt öelda, kuidas selle peale tuldi ja kuidas rakendati, vastasel juhul mõnitatakse Kristust ennast.

Kui pihtija ei tunnista tõde, siis tema eksimus ei paljastu, et vaimne isa saaks teda aidata. Ta saab sellest hoopis kahju, nagu ka haige, kes arsti eest oma seisundit varjab. Kui ta aga näitab ennast sellisena, nagu ta tõeliselt on, saab ka vaimne isa teda rohkem tundma ja seega ka paremini aidata.

7) Ära peta oma vaimulikku isa.

„Pihisalasuse vägi on mõõtmatu,” märgib isa Paulus ja jätkab: „See ei toimi ilma meie-poolse vaba tahteta. Tundkem pihisalasuse pühalikkust ja lähenegem sellele sügava alandlikkuse, siiruse ja rusutud südamega. Ainult need, kes kogevad kahetsust ja pihivad täielikult oma patte, lahkuvad pihilt hingerahuga, rõõmsalt ja puhanuna, olles Püha Vaimu kaitsva varju all.

Need aga, kes arvavad, et tõmbavad oma vaimuliku isa haneks, petavad teatrit tehes ja Jumalat vihastades vaid iseennast. Kui nad jätkavad vale taktikaga, lahkuvad nad sellest elust kahetsuseta igavesse kaduvusse.”

8) Paluge kõigilt andestust ja armastage kõiki.

Oluline eeldus, et meile andestataks ja et meie piht oleks kehtiv, on, et me peame kõigilt andeks paluma ja kõigile andeks andma. „Kui keegi teeb ülekohut ja solvab oma käitumisega oma ligimest,” täheldab vanake Paisios, „peab ta esmalt minema alandlikult tema käest andeks paluma ja ära leppima ning alles pärast seda minema vaimuliku isa juurde oma eksimust pihtima ning andeks saama. Nõnda tuleb Jumala arm.

Kui aga keegi esmalt tunnistab oma eksimust oma vaimulikule isale, ilma et oleks palunud andestust inimeselt, kellele ta liiga tegi, pole tema hingel, kuniks ta pole alandunud, võimalik rahuneda. Teine asi on sellistel kordadel, kui see, kellele ülekohut tehti, on surnud või elukohta vahetanud ning teda pole võimalik leida ega ole ka võimalik isegi kirjalikku vabandust saata, samas on aga soov andeks paluda, siis andestab Jumal sellele inimesele seda heasoovlikkust nähes.”

Kui aga inimene palub andeks, nagu õpetas isa Paisios, ent tema ligimene ei andesta talle, siis tuleb „palvetada, et Jumal pehmemdaks tema südame. On muidugi võimalik, et Jumal ei pehmemda tema südant, kuna võime andeks saanuna taas sama vea kordamisse langeda.”

9) Ära õigusta ennast

Pihile läheme selleks, et näha oma pattu, mitte selleks, et ennast õigustada või oma voorusi esitleda. Paremini on olla enda vastu karm, kui üritada pidevalt õigustusi otsida. „Tuleb olla tähelepanelik,” rääkis isa Paisios, „ja vältida enda õigustamist pihil. Kui

mina käin pihil ja tunnistan näiteks, et vihastasin – ja vaatamata sellele, et üleliigne polnuks ka üks kõrvakiil –, ei maini ma teemat rohkem, et mitte ennast õigustada.

See, kes pihtimise ajal ennast õigustab, kas või alateadlikult, sisemist hingerahu ei saavuta. Õigustused, mida inimene kasutab pihil, hakkavad koormama tema hinge. Küll aga tunneb kirjeldamatut rõõmu see, kes täie teadlikkusega oma eksimuse suurust isegi suuremaks hindab ning võtab nurinata kuulda oma vaimuliku isa karmid juhised.

On olemas inimesi, kes tunnevad end näiteks ühte viinamarja näpanuna, otsekui oleksid nad varastanud neid terve korvi-täie ja mõtlevad pidevalt oma eksimusele. Nad ei maga ööd läbi, enne kui on läinud pihile. On aga ka selliseid, kes tervet korvi-täit viinamarju varastades õigustavad oma tegu, et on võtnud vaid väikese kobara. Kas teate, millist jumalikku lohutust tunnevad need aga, kes end õigustamata rõhutavad oma eksimuse suurust ning muretsevad ja kannatavad oma väikese kõrvalekalde tõttu? Siin on näha jumalikku õiglust ning hea Jumala heldet tasumist.

Ma olen tähele pannud, et kõik, kes oma eksimused vaimulikule isale paljastavad, säravad, kuna võtavad vastu Jumala Armu. Üks rusutud südamega veteran jutustas mulle ükskord, mida ta oli teinud ühele kaheksa-aastasele lapsele. Ta oli lapselt võtnud üheks ööks ära väikese palli ja – järgmisel päeval andis ta selle tagasi –, küll aga tegi ta seda nuttes, kuna oli lapsele muret valmistanud.

Kui ta lahkus sõjaväest, otsis ta üles kõik, kellele ta oli oma teenistuskäigu jooksul liiga teinud – isegi kui oli seda pidanud tegema teenistuskäsku täites – ja palus neilt kõigilt andeks! See avaldas mulle muljet! Ta võttis kogu süü enda peale.

Praegu elab ta ühes külas ja annetab pidevalt heategevuseks. Ta hoolitseb ka oma vana 95-aastase ema eest, kes on pooleldi halvatud. Valab oma karmi lapsepõlve ja raske elu pärast sageli pisaraid. Kui palju olen ma õppinud tema kannatustest ja purunenud südamest.

10) Ära väldi pihile minekut vabandusega, kuna ma teen uuesti pattu, miks üldse minna?”

Ei ole keegi kunagi öelnud: „Kuna ma muutun uuesti näljaseks, siis miks üldse süüa?” või „Kuna ma saan uuesti mustaks, miks siis üldse ennast pesta?”, ega tohiks keegi edasi lükata ka pihil käimist vabandusega: „Kuna ma teen uuesti pattu, miks siis üldse pihtida?”

Kunagi küsiti isa Paisiose käest: „Vanake, mõned ei lähe autundest pihile. „Kuna ma võin sama eksimust korrata,” ütlevad nad, „siis mis põhjusel peaksin ma üldse minema pihile? Et mõnitada oma preestrit?” Vanake aga vastas: „See ei ole õige! See kõlab nii, nagu ütleks sõdur haavata saades: „Kuna sõda ei ole veel läbi ja ma võin uuesti

haavata saada, miks siis üldse oma haavu kinni siduda?” Kui ta aga neid kinni ei seo, jookseb ta verest tühjaks ja sureb. Nad võivad küll autundest mitte pihtida, aga see tunne muudab nad lõpuks võimetuks.

Saatan, nagu näed, kasutab kurjalt ära ka meile antud vaimuande (nagu näiteks autunne). Kui me ei puhasta patukahetsuse ja pihiga oma hinge, kui me kukume ja saame mustaks, mõeldes, et me ju kukume ning saame mustaks uuesti, siis justkui määriks me iga kord uut muda vanale peale, mida kõike on lõpuks väga raske puhastada.”

11) Väldi pattude varjamist – kaugene saatanlikust häbist.

Kahjuks juhtub ka nõnda: pihtija võib saatanliku häbi tõttu tõsiselt patte mõnikord varjata. Sel juhul talle muidugi andeks ei anta ja ta ei parane, kuna on Jumala ees ebasiiras. Saatan võtab inimeselt häbitunde, kui ta teda pattu tegema lükkab (et ta teeks seda mugavalt ja kergelt) ja annab talle selle tagasi, kui inimene pihile läheb (et ta patutegu ikkagi ei pihiks ja et ei toimuks paranemist).

„Kuna saatan teab,” täheldab püha Johannes Kuldsuu, „et patt hõlmab endas häbitunnet, mis võib inimest, kes tunneb patu ligitõmmet, hoopis patust eemal hoida – teades aga ka teisalt, et kahetsus hõlmab endas julgust ja meelekindlust, mis muudab patukahetsuse ligitõmbavaks, ajas ta asjade korra segamini, andes kahetsusele häbitunde ning patule julguse ja meelekindluse. Kust aga on seda näha? Ma seletan sulle. Kui inimest kiusab tugev ja salakaval iha – mis teda vangistajana jälitab – ei ta siis häbene ega punasta. Kui teeb pattu – ei jälgegi häbitundest ega punastamisest.

Kahetseb ja häbeneb! Kuidas on see võimalik, et tal polnud häbi pattu teha, küll aga on häbi pattu kahetsema tulla? Inimesel on häbi. Jah, ma saan sellest aru. Aga ütle mulle ikkagi, kuidas on see võimalik, et ta patu tegemise ajal ei tundnud häbi? Pattu tehes ei häbene, kuid häbeneb patukahetsusel kõneledes?

Tegemist ei ole millegi muu kui saatana kurja kätetööga. Tema ongi see, kes patu tegemise ajal takistab inimesel häbi tundmast, jättes ta nõnda patu ette abituna seisma – kuna teab, et kui inimesel on häbi, siis ta väldib pattu. Patukahetsuse ajal aga paneb inimese taas kahetsema – teades, et inimene, kes sellel hetkel häbi tunneb, ei jõua patukahetsuseni.

Nõnda teeb ta topelt kurja: ühelt poolt pattu ligi tõmmates ja teiselt poolt patukahetsust eemale lükates. Kuid miks ometi sel hetkel kahetsust tunda? Ei tundnud ta ju häbi pattu tehes, küll aga nüüd, kui on tulnud oma haavu ravima. Nüüd, mil ta vabaneb patust, on tal häbi?

Häbi oleks pidanud tal siis olema, kui patu tegi. Inimesest sai patune ega olnud tal häbi, nüüd, kui temast saab aga õigeksmõistet, tunneb ta häbi. „Tunnista esmalt üles

oma patud, et sa saaksid õigeks mõistetud." Oh kui suur on Issanda inimesearmastus! Tunnista esmalt üles oma patud, mitte selleks, et sind karistataks, vaid tunnista nad üles, et sa saaksid õigeks mõistetud. Selle asemel et inimest tema tegude eest karistada, mõistab Ta tema hoopis õigeks. Pane tähele neid sõnu!

Issand ütleb: Ma mõistan õigeks selle, kes kahetseb. Tahad teada, mis olukorras Ta seda tegi? Eks ikka ristil röövliga. Ta ütles ristil oma kaasröövlile ainult need meile kõigile tuntud sõnad! „Kas isegi Jumalat ei karda? Meie oleme saanud õigusega oma karistuse, mida väärime kõigi oma kurjade tegude eest” – sellel samal hetkel aga ütleb talle Lunastaja: „Juba täna saad sa minuga paradiisi.” Ta ei öelnud talle: „Nüüd vabastan ma su põrgust ja karistusest,” aga olles ta õigeks mõistnud, asetab ta paradiisi.

Just seepärast ei saa mingit häbitunnet õigustada. Julgusega ja usaldusega Jumala inimesearmastusse peame üles tunnistama kõik oma patud. „Pattude pihtimine,” täheldab vanake Trööstija Savva, „peab toimuma südame põhjas, ilma ühegi varjamiseta ning eneseõigustusega. See, kes mätsib oma patu kinni pihil, võtab oma hinge topelt patu. Kui vajad arsti liigese nihestuse pärast, aga peidad oma muret, siis ei ole sul võimalik pääseda ravimatust sepsisest. Kunagi ei tohi häbeneda vaimulikule isale oma patte paljastada, olgu nad nii suured kui tahes.”

12) Meie elu muutmine, patu lõpetamine, tõeline kahetsus.

Oma elu muutmiseks ei piisa oma pattude ettelugemisest vaimulikule isale. Tuleb elada tõeliselt kahetsedes ning rõhutatud südamega, väljendades seda kõike, nii palju kui võimalik, salajaste ohkamiste ja peidetud pisaratega oma palvete salalaeas. Ilma patukahetsusest ei ole inimesel mingit pääsemislootust. Küll aga peab patukahetsusega kaasnema ka tõeline meelearandus, ehk teisisõnu tuleb kurjad teod headega asendada.

„Kes ei pea oluliseks lunastava salasuse meelearandust,” õpetab vanake Savva, „saab kuulma seda Issanda hirmsat otsust: „Kui te ei paranda meelt, hukkute kõik nõndasamuti” (Lk 13:3). Küll aga mitte kõik, kes jooksevad vastu võtma meelearanduse salasust, ei saa puhtaks, kuna kõik ei pane tähele neid tingimusi, mis on vajalikud tõeliseks meelearanduseks. Meelearanduse alguseks on oma pattude nägemine ning soov tehtut siiralt kahetseda. „Pöördudes te pääseksite” (Js 30:15).

Paljud ajavad aga teadmatusest ja tähelepanematuses meelearanduse segi lihtsalt pihil käimisega. Arvates, et ühe suulise pattude ülestunnistamisega vaimulikule isale vabanevad nad nendest pattudest kohe täiesti. Selline lootus on silmakirjalik. Issand ei oota meilt niisugust patukahetsust. Ta tahab, et me tunneksime oma pattude täielikku raskust, et meil oleks nende pärast valus, et me peseksime neid oma murtud südame pisaratega, andes oma südames kindla lubaduse muuta oma elu. Ai-

nult sellisel juhul on meie meelearandus Jumalale tõesti meeleepärane.

Taolise meelearanduse näideteks on meile kadunud poeg, tõlner, Egiptuse Maria, apostel Paulus, püha märter Kyprianus ja teised. Suure kahetsusega peame aga tunnistama, et päris paljud tänapäeva kristlastest ei pea meelearandust piisavalt oluliseks ega muuda ka oma elu, neid valitseb patt, nende kired ei vaigistu, mistõttu nende hinge haavad jäävad puhastamata, ei jäta nad maha omi halbu harjumusi ega kannak meelearanduse väärtuslikke vilju.

13) Ära kaota lootust, kuid ära ole ka ükskõikne.

Saatan üritab võtta inimeselt lunastuslootust või siis ajada ta meeltesegadusse mõtetega, et Jumal on inimesearmastaja ja andestav, mistõttu meelt parandada ega pattu kahetseda polegi vaja. Kristlane peab võitlema nende mõlema mõtte vastu. „On olemas kahte sorti haigusi,” märgib õigesti vanake Savva, „mis toimivad tihti vabandustena mitte meelt parandada ning mitte loobuda oma pattudest. Esimene haigus on täielik lootusetus oma lunastuse suhtes, teine aga liigne lootmine Jumala inimesearmastusele.”

Lootusetus tekib, kui inimene tunneb end liiga patusena, mis võtab talt ära lootuse saada Jumalalt andestust ning ta langeb aina sügavamale eksimustesse. Halvad vaimud kasutavad inimese lootusetust ära ning juhivad inimese täielikku hävingusse.

Enne patu tegemist esitlevad demonid Jumalat meile inimesearmastajana, aga pärast patu sooritamist kui järeleandmatut. Ära aga usu seda valelikku Saatanat, ära kaota lootust Jumala halastusse ja pea meeles prohvetlikke sõnu: „Ära rõõmusta minu pärast, mu vaenlane! Kui ma langen, siis ma tõusen üles; kui ma istun pimeduses, siis on Issand mulle valguseks.” (Mi 7:8)

Mitte ükski patt ei ole andestamatu, välja arvatud soovimatus meelt parandada. Reetur Juudas oleks samuti andeks saanud, oleks ta seda vaid palunud. Mitte miski pole võrreldav Jumala lahkusega. Just selle tõttu on see, kes heidab meelt, enesetapja. Kes aga seisab siiralt Jumala ees, teda ei lase Jumal kunagi täielikult langeda, vaid aitab teda tema nõrkust nähes kas nähtavalt või salaja, sirutades kõrgelt abikäe. Küll aga ei tohi me kuritarvitada Jumala piiramatut inimesearmastust meie pattude kustutamisel. Nõnda nagu Jumal on inimesearmastaja, on ta ka õiglane kohtumõistja. Just seepärast on vajalik kõigile ja igaühele eraldi tõeline meelearandus. Neile, kes ei soovi meelt parandada, Jumal ei andesta.”

14) Väldi Kurja tekitatud vigade paisutamist.

Saatan üritab alati inimest meeheitesse ja lootusetusesse juhtida. Just selle tõttu võimendab ta meie vigu – mis võivad olla ka väga väikesed –, et muuta meid kurvameelseks.

Kunagi küsiti vanakese Paisiose käest: „Vanake, millest tuleb, et meie hing sageli kurb on?” Ja vanake vastas: „Meie hinge muudab kurvaks ja masendunuks emotsionaalselt tundlik hingevalu, ning just sellel hetkel peab inimene pihile minema, et ta saaks oma vaimulikult isalt abi. Olles emotsionaalselt tundlik, võib tema eksimus küll väike olla, aga kuri vastane paisutab selle kohe suureks, et talle seda mikroskoobi all näidata, heites ta nõnda lootusetusesse ja muutes ta samas teovõimetuks.

Ta võib talle näiteks sisestada, et on teisi väga kurvaks teinud, neil elu raskeks teinud jne, pannes teda muretsema rohkem kui ta välja kannatab. Küll aga kui saatan nõnda huvi tunneb, miks ta siis ei käi tülitamas mõnda tundetut inimest? Tundetut inimese paneb ta aga nägema oma suure patu tühisust, vältides teda üldse midagi tundmast.

Inimene peab võtma endsellisenä, nagu ta on, ja mitte sellisenä, nagu teda esitleb vastane saatan, kelle ainus huvi on meile halba teha. Kunagi ei tasu lootust kaotada, piisab, kui kahetseda ja meelt parandada, sest teadmine et inimese patud, mis on alati väiksemad kui saatana omad, annavad meile teatud eelise just tänu sellele, et oleme tehtud mullast ning mutta libastusime vaid tähelepanematuses.

Et meie võitlus oleks õige, peame keerma rooli vastupidiselt saatana soovitavale suunale. Kui tema ütleb meile, et me oleme miskit väärt, peame hakkama endas vigu otsima. Kui ta aga ütleb, et me pole midagi väärt, siis öelgem: Jumal on armuline. Kui inimene liigub oma eluteel Jumala peale lootes ja Teda usaldades, siis siseneb tema ellu ka meelearandus ja alandlikkus, mis viivad teda vaimsetesse kõrgustesse.”

15) Tähelepanu enesekriitika suhtes!

Üks oluline aspekt, mida inimene peab pihil käies ja vaimset võitlust pidades tähele panema, on sisekaemus. Inimene ei tohiks olla masenduses, ta peab mehine olema. Enesekriitilisel inimesel on vaimse otsingu teel oht langeda lootusetusesse ja apaatiasse, kui tema usaldus Jumala vastu ei ole arenenud ideaalseks.

See, mis peab meid saatma, on lootusetus enda suhtes ning pidev lootus Jumalale.

Kunagi küsiti isa Paisiose käest: „Vanake, kas siis enesekriitika ei aitagi meid vaimulikus võitluses?” Vanake vastas: „Aitab küll, kuid vaja on tarka lähenemist. Kui keegi näiteks ütleb endale: Sa oled rumal... Siis öelgu seda alandlikkuse ning kindlameelsusega, et saatan jääks naerualuseks, mitte aga masendunult. Enesekriitika ei tähenda lootusetust.”

Vaimuliku küpsuse märgiks on arusaam ning uskumus, et mina ei tee ise midagi, et olen iseendas heas mõttes pettunud, omaenda egos, tundes, et mina ise panustan vaid tähtsusetuse jätkamisse ja et pean lihtsalt jätkama oma võitlust, lootes Jumalale. Siis tunneb hea Jumal minu hea-

duse tühisust nähes mulle kaasa. Selline tegelikkusetunnistamine väärtustab minu tühje tegusid ning aitab mul vaimselt rikastuda. Alandlik iseendas pettumise staadium on hea meie vaimsele tervisele.

16. Tähelepanu üleliigsele emotsionaalsusele.

Üks kurja kavalatest pattudest on külvata inimeses üleliigset emotsionaalsust. Kui selline asi juhtub, siis inimene hakkab teatud asjade pärast kurtma ning tunneb tohutut süükoormat, mis võib kõik vabalt olla ka alateadlik. Need on need „tondid”, mida loob endale üleliigselt emotsionaalne inimene koostöös saatana, tundes nõnda hirmu seal, kus pole vaja hirmu tunda.

Sellistes olukordades on aga vaja parandavat ravimit nimega hea ükskõiksus – nagu seda kutsus vanake Paisios.

Kunagi paluti temalt: „Vanake, rääkige meile natuke heast ükskõiksusest.” ja tema vastas: „Hea ükskõiksus on vajalik ülitundlikule inimesele, keda häirivad mitmesugused segavad mõtted. On hea, kui ta muutuks natuke tundetumaks, heas mõttes muidugi, ega kurdaks enam nii palju. Sel juhul muudab tema ükskõiksus saatana emotsionaalse kiusamise kasutuks. Sel juhul on teatud hetkeks taolisest ükskõiksusest talle isegi kasu. Küll aga tahab ka see jälgimist. Ta peab kindlasti neist häirivatest mõtetest rääkima ning olema oma vaimuliku isa jälgimise all, kuna vastasel juhul võib ta vaikselt teise äärmusesse langeda ning muutuda kõige suhtes täielikult ükskõikseks.”

17) Ärge halvustage ega mõistke hukka neid, kes pihil ette trüügivad.

Pihijärjekorras oodates ei tohiks ärrituda või survestada oma vaimulikku isa meid kiirelt vastu võtma ega ka hukka mõistma seda, kes on meie arvates pihtimisega liiga kaua viivitanud. Ehk hoidis teda tagasi vaimsetel põhjustel tema enda vaimulik isa. Kui aga keegi päriselt kiirustab pihile, kuna peab peatselt lahkuma, siis peaksime talle andma oma koha. Olgu see pihtimise ootamise tund meie jaoks eriline tund armastuses oma ligimeste vastu, austuses, vaikimises ja palves.

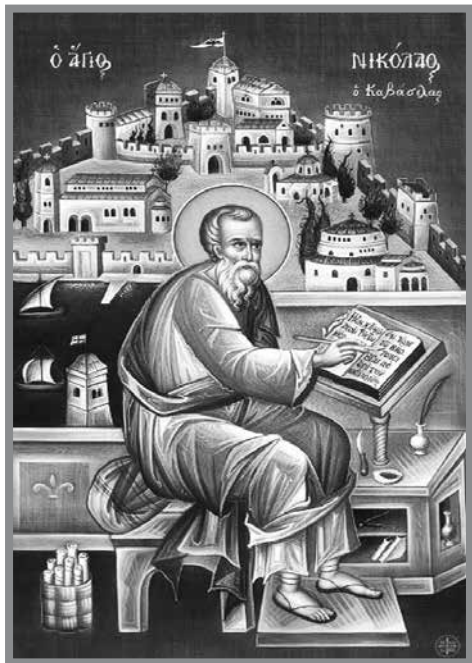
Lõppsõna

Palugem seega palavalt Issandat, et „ta suunaks meie edasist elu rahus ja meelearanduses”.

„Otsigem Issandat alandlikul meelel ja puruks pekstud südamega,” et oleksime väärilised saama osalisteks pühakute keskel, kes sisenesid alandlikkuses Jumalariiki.

„Justkui röövel, tõlner või kadunud poeg” pihime oma patud alandlikult, et saaksime õigeks mõistetud Armulise ja Halastava Jumala ees. Aamen!

<http://www.agioritikovima.gr/>

ELU KRISTUSES. PÜHA NIKOLAI KAVASILA

(algus Metropoolias nr 61)

Elamine õige põhimõtte järgi ja voorusse poole pürgimine on Jumala teenimine. Kuid seda võib teha ka orja kombel. Kui te olete teinud kõik, mida teil on kästnud, siis öelge: „Me oleme tühised sulased, me oleme ju teinud, mis meie kohus oli teha” (Lk 17:10). Kuid see teenistus võib tulla vaid laste käest, ja meid ongi kutsutud mitte orjade, vaid laste hulka. Seega saame osa Tema lihast ja verest – „lapsed on liha ja vere osalised” (Hb 2:14). Nagu Tema sai meie liha ja vere osaliseks, et saada meie isaks ja võida öelda need sõnad: „Vaata, siin olen mina ja lapsed, keda Jumal on mulle andnud” (Js 8:18; Hb 2:13), nõnda peame ka meie saama osa Tema lihast ja verest, et olla Tema lapsed. Nii saame meiegi selle talituse kaudu mitte üksnes Tema liikmeteks, vaid ka lasteks ja teenime Teda nagu lapsed, alludes omal vabal tahtel. Nõnda imeline ja võimas on see teenimine, et selle jaoks on vaja mõlemat võrdlust, liikmete ja laste oma, sest ühest ei piisa selle kirjeldamiseks. Esimene osutab, et me ei suuda ise liikuda, vaid Jumal liigutab meid, nagu pea ihuliikmeid. Teine aga, et nagu me allume oma lihalikule isale, nõnda allume ka vaimude Isale (vrd Hb 12:9). Imeline on aga see, et me jääme liikmetena alludes ometi laste kombel vaimult iseseisvaks.

Suur asi on see ülistatud lapseksvõtmine! See pole nagu inimlik lapsendamine, mis seisneb ainult teatud sõnade lausumises ja isa au omistamises lapsele. Meie puhul hakkavad lapsendatud lihtsalt kandma lapsendaja nime nagu lihased lapsedki, kel on sama isa, ilma et nad oleksid tegelikult tema sigitatud. Siin aga ei seisne osadus Ainusündinuga üksnes nimes, vaid see on tegelik vere, ihu ja elu osadus. Mida suuremat võiks kujutella, et Ainusündinu Isa ise tunnistab meid enda liikmeteks ja leiab meie palgeil omaenda Poja kuju, nagu on öeldud: „need ta on ette määranud saama tema Poja näo sarnaseks” (Rm 8:29).

Ja miks kutsuda seda lapseseisust kunstlikuks, kui see seob meid rohkem ja muudab rohkem sugulasteks kui loomulik lapseseisus? Nad on enam Jumala kui oma vanemate lapsed, samavõrd nagu lihased lapsed on enamat kasulastest. Mis teeb kellestki meie pärisisa? See, et meie liha pärineb temast, et meie saame elu tema verest. Sama kehtib ka Õnnistegija kohta: me oleme liha Tema lihast ja luu Tema luust. Kuid nende kahe suguluse vahel on ka suur vahe. Laste veri pole enam nende vanemate veri, nagu oli enne lapse sündimist. Sugulus tekib seeläbi, et varem vanematele kuulunu kuulub nüüd ka lastele. Aga selle talituse puhul on veri, mille kaudu me elame, ka praegu Kristuse veri ja liha, mille salarus meisse asutab, on Kristuse ihu ning meil on Tema ühised liikmed ja ühine elu.

Tõeline osadus on see, kui mõlemas on sama asi olemas samal ajal. Kui aga miski on kord ühel ja teinekord teisel, siis pole see osadus, vaid pigem eraldatus. Ühtsust ei ole, sest see, mis on ühel, pole ühtmoodi mõlema oma. Nad ei jaga midagi, neil pole tegelikult midagi ühist, sest kui miski on praegu ühel ja enne oli teisel, on see vaid näilik osadus. Inimene ei ela ju teisega koos, kui ta asub majja elama pärast teise väljakolimist, ega jaga ametit või äri või ülesandeid oma eelkäijaga, vaid siis, kui need langevad ajaliselt kokku. Niisamuti ei ole me täielikult oma vanemate liha ja vere osalised, sest me ei jaga neid samaaegselt. Aga Kristusega jagame küll, sest meil on ühine ihu, veri, liikmed ja kõik muu.

Kui nüüd liha ja vere osadus teeb meid lasteks, on selge, et saame armulaua kaudu

Kristusega lähemalt sugulasteks kui isegi oma lihaste vanematega. Sest nemad annavad meile elu ja olemise, aga seejärel on meist eraldi, kuid Tema on alati meie juures ja meiega ühendatud. Oma ligiolekuga annab Ta meile elu ja olemise. Vanematest lahusoleku kannatab inimene välja, kes aga on lahutatud Kristusest, sel ei jää üle muud kui surra. Ja rääkigem veel suuremast. Lihased lapsed ei saaks ju olemaski olla, kui nad ei eralduks oma ilmaletoojast. Et ühed sünnitavad ja teised sünnivad, tulenebki eraldumisest. Salaruslik lapseseisus tähendab ühendust ja osadust, lahusolek oleks siinjuures aga hukatus ja olemise lõpp.

Kui nüüd osaduse all mõistetakse teatud laadi sugulust ja, nagu mulle tundub, viidatakse nendele, kes on üht verd; on ainus tõeline sugulus ja lapseseisus see, mille kaudu oleme osaduses Kristusega. Seepärast varjutab selline sünd loomuliku sünni, nagu öeldud: „Aga kõigile, kes tema vastu võtsid, andis ta meelevalla saada Jumala lasteks” (Jh 1:12). Ehkki nad on juba sigitatud ja nende vanemad olid lihalikud ning lihalik sünd eelnes vaimulikule, oli teine sünd ometi sedavõrd vägevam, et vanast ei jäänud isegi nime. Nõnda loob see püha leib uue inimese ning kitkub vana välja ja heidab minema. Seegi on püha armulaua töö, sest, nagu on öeldud, polnud need, kes Tema vastu võtsid, sündinud verest (vrd Jh1:13). Alati, kui Teda vastu võtame, tunneme ära selle sõna „Võtke!” ja salarusse, mille kohta see öeldi (Mt 26:26; Mk 14:22 jt.). Siit on selge, et meid kutsub söömaajale, kus me tõesti võtame Kristuse oma kätte, maitseme Teda suuga ja ühineme Temaga hinges, puudutame Tema ihu ja segame oma verd Tema omaga. Ja õigusega, sest neile, kes võtavad Õnnistegija vastu ja jäävad Tema poole hoidma, on Ta pea, mis kõiki ühendab ja nemad on Tema kõlblikud liikmed. Ja liikmed peavad sündima samal moel nagu peagi.

See liha pole sündinud „verest, ei liha tahetest, ei mehe tahetest, vaid Jumalast” (Jh 1:13), Pühast Vaimust, sest „laps, keda ta [Maarja] kannab, on Pühast Vaimust” (Mt 1:20). Nii on kombeline, et nagu sündis Pea, nii peavad sündima ka õndsad liikmed. Pea sündimine andis olemise ka liikmetele. Igaühe elu saab ju alguse sündides, ja kui nüüd Kristus on elu neile, kes on Te-

male andunud, saavad nad alguse siis, kui Kristus sünnib ja tuleb sellesse ellu.

Nõnda rikkalik on siis see hüvede hulk, mis pühast armulauast johtub. Ta päästab kohtumõistmisest, puhastab patuhäbit, uuendab nooruse ja seob meid Kristusega tihedamalt kui ükski aineeline side. Lühidalt öeldes täiustab ta meis tõelist kristlikkust paremini kui ükski muu talitus.

Paljud küsivad imestusega: Kui armulauasalus on teistest täiuslikum ja ristimisestki suurem, miks on ta siis süü andeksandmiseks vähema mõjuga? On nõnda, et ristimine teeb seda meie vaevanägemiseta, armulaud aga nii, et näeme enne vaeva. Ristimises puhtaks pestul ja sellel, kes pole algusest peale midagi rüvetavat teinud, ei ole mingit vahet, söömaajale tulijatel on aga patutegude jäljed küljes.

Seletagem seda vahet täpsemalt. Me näeme patustajate puhul nelja asja: pattu ennast, kurja väge, karistust selle eest ja hinge tunginud kurja kalduvust. Kes nüüd pattu on teinud, peab pahadest tegudest hoiduma ja kui ta on need jätnud, tulema ristimispesemisele. Muu – süü ja haiguse –, peseb ristimine kohemaid maha, ilma et peaks mingit vaeva nägema. Me usume, et ta surmab patuse, sest see upub vees ja ristimine annab tagasi otsekui uue inimese. Kui aga inimene võtab osa pühast leivast, olles enne tundnud kahetsust ja südamevaeva, annab see andeks patud ja vabastab ta süüst ning vabastab hinge halbade harjumustest. Ta ei surma aga mingil moel, sest ei loo ka uueks. Selle, kes oma elu ei paranda, jätab ta selliseks ja lubab tal jääda patuküttesse, mitte lihtsalt seetõttu, et ta on süüdi, vaid et ta on jultunud. On ka neid, kes kannavad veel haiguse jälgi ja vanade haavade arme, sest nad ei pööra küllalt tähelepanu oma vigastustele ja tulevad arstirohtu võtma piisava hingelise ettevalmistuseta.

Niisiis erineb armulaud ristimisest puhastamise laadilt, sest esimese kohta ei öelda, et ta surmaks patuse ja looks ta uuesti, vaid üksnes puhastab teda sellisena, nagu ta on, kusjuures siin on mängus ka meie vaevanägemine. Ent see ei puuduta niivõrd talitust, kuivõrd asja olemust: patune peab ühel puhastuma pesemise, teisel söömaaja kaudu.

Foto: Gennadi Baranov

INGEL JA VANA MEES

Kord leidsin Püha Mäe kodulehelt ühe loo ja tahan selle teile edasi anda nii, nagu ma seda ise tunnetasin.

Ühel päeval ütles Jumal oma inglile: „Näed seda maja seal väikeses külas? Seal elab üks vana mees ja ma tahan, et sa läheksid täna õhtul ja tooksid tema hinge minu juurde.” Ingel läks maa peale, leidis eest tagasihoidliku maja ja astus sisse. See oli lihtne hütt, milles oli vaid üks tuba ja toas lamas voodis vanem mees. Ilmselgelt olid tema elupäevad lõpule jõudmas. Korraga pani ingel tähele, et põlvili voodi kõrval nuttis üks laps ja hoidis mehel käest kinni. Ingel oli

vaatepildist väga liigutatud ja otsustas ilma mehe hingeta taevasse tagasi pöörduda. Ta läks otse Jumala juurde, kes küsis kohe, kus hing on?

„Jumal,” kostis ingel, „kui seda nutvat last voodiserval nägin, sain aru, et kui ma mehe hinge kaasa toon, jääb laps maailma ihuük-si ja mul ei olnud südant seda teha ning ma tulin otse siia selgitusi andma.”

„Hästi,” vastas Jumal, „mul on sulle ka teine ülesanne. Mine tagasi maale ja sukeldu kõige sügavama ookeani põhja ning too mulle seal kõige väiksem ussike, kelle sa leiad.”

Ingel läks, sukeldus ookeani, tõi põhjast kõige väiksema ussikese, kelle ta leidis ja viis selle Jumala ette.

„Näed,” ütles Jumal, „kui ma juba nii palju muretsen kõige väiksema ussikese pärast, siis miks peaksin jääma ükskõikseks lapse suhtes, kes oma isa surivoodil põlvitab?”

Kel kõrvald on, see kuulgu, ütleb Issand.

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Fotod: Age Ploom

JUURED JA TIIVAD

Preester Heikki Huttunen

1.–3. augustini toimus Setomaal mitu keskkonnateemalist ettevõtmist: seminar „Juured ja tiivad – traditsiooniline eluviis, keskkond ja tulevik” ning oikumeeniline palverännak motoga „Kliima ja õiglus”.

1. augustil külastati soome-ugri rahvaste 2015. aasta kultuuripealinna Obinitsat, kus toimus Seto Kuningriigi päev. 2. augustil korraldatud seminari aruteludes märgiti, et poliitilised ja tehnokraatlikud katsed kliimamuutustele reageerida on nurjunud. Vaja on mõtteviisi muutust ja uudset lähenemist, kasutamaks loodusteaduste vahendeid, et inimõju planeedile ümber suunata. Meie kirikute ülesanne on pakkuda inimestele lootust ja võimalust meele muutuseks, kuulutades Jumala päästvat tahet. 3. augusti palverännak ületas Ida- ja Lääne-Euroopa ajaloolise piiri, kulgedes Obinitsast Vana-Vastseliinasse. See ettevõtmine oli osa Euroopa kliimateemalise palverännaku võrgustikust. Ühtlasi oli see esimene kord, kui Eesti Kirikute Nõukogu, Ungari Kirikute Oikumeeniline Nõukogu ja Soome Oikumeeniline Nõukogu korraldasid ühise programmi.

Meid oli ligemale nelikümmend igas vanuses inimest: adventistid, baptistid, karismaatilise episkopaalkiriku liikmed, luterlased ja õigeusklikud Taanist, Eestist, Soomest, Ungarist ja Ühendkuningriigist. Palverännakul jalutasime õlg õla kõrval, risti ja ikoone kandes läbi kauni maastiku, läbi külade ja metsade. Me peatusime tsässonates ja palvetasime üheskoos, järgides oma erinevaid kirikutraditsioone. Palverännak oli korraldatud koos kahe teise oikumeenilise kliimateemalise palverännakuga Ida- ja Lääne-Euroopa piiril: 17. juunil Soomes Ilomatsis ja 14.–19. augustini Užgorodist Ukrainas Grabarkasse Poolas.

Päev enne palverännakut toimus Kirikumäe matkamajas seminar teemal „Traditsiooniline eluviis, keskkond ja tulevik”, kus jagati mõtteid kristlaste vastutuse kohta kliimamuutustes. Setomaa Valdade Liidu kultuurinõunik Aare Hörn rääkis setode ajaloo ja tänapäevast. Ta selgitas, kuidas toimub koostöö soome-ugri rahvaste vahel üle rahvusriikide piiride, et taastada osa nende ühisest kultuuripärandist ja taastelustada traditsioonilist eluviisi kooskõlas Jumala loomingu. ÜRO kliimamuutuste keskuse ja võrgustiku (CTCN) direktor Jukka Uosukainen jagas arvamust planeedi tulevikust valitustevaheliste läbirääkimiste protsessi ja kokkulepete valguses. Luteri pastor ja ökoteoloog

dr Panu Pihkala esines ettekandega inimesest põllumajandustootjana ja maa hooldajana. Ungari reformeeritud kiriku Csővari koguduse president Jozsef Dian rääkis traditsioonilise põllumajandusliku eluviisi tulevikust Ungaris. Eesti Kirikute Nõukogu täitevsekretär pastor Ruudi Leinus andis ülevaate Eesti religioosse tausta kohta religioonisotsioloogilise uurimuse „Elust, usust ja usuelust” foonil.

Seminar peegeldas inimkonna olukorda kui sünget tuld: „oleme Titanicu tekil, näeme jäämäge, kuid ei taha keerata rooli”. Keskkonnaprobleemi tõsidust tõdeti juba põlvkond tagasi, kuid väga vähe on selles heaks tehtud. Nii nagu paavst Franciscus oma hiljutises entsüklikas „Laudato Si”, peame tunnistama oma läbikukumist. Näeme katastroofilist kliimamuutust, eriti eri kontinentide viljaaitades. Meid painab endiselt tehnokraatlik paradigma: me arvame, et maailm on piiritu ja majandus saab lõpmatuseni kasvada. Võimulolijad toetavad hävituslikke elustiile. Heaoluriikide elanikena peame tunnistama, et oleme oma harjumustega vastutavad inimkonna enamiku vaesuse, haiguste ja lühikese eluea eest. Tehnoloogia näib toetavat tarbimist. Me otsime lahendusi fragmentaarselt, kitsalt inimkeskse loogikaga probleemidele lähenedes. Tehnoloogia dikteerib majanduse ja majandus poliitika. Saavutamaks aga

globaalset perspektiivi, mis tooks ka muutusi, vajame väärtuspõhist poliitikat majandust ja tehnikakasutust juhtima.

Me näeme lootuse märke inimestes, kes on olukorra tõsidusest aru saanud. Kodaniku-algatused ja vaimsed kogukonnad näitavad, et teistsugune elustiil on võimalik. Kohalikud omavalitsused astuvad samme, milleks keskvalitsused pole võimelised. Ka äri- ja tööstusringkonnad hakkavad tajuma radikaalse muutuse mõõdapääsmatust.

Meie kirikutel on vaja õpetada Jumala käsku 1. Moosese raamatust, et me ei ole omanikud ega ekspluateerijad, vaid peame olema looduses korrapidajad ja selle eest hoolitsejad. Me peame mõistma kogu loodu loomuomast väärtust, milles Jumala arm saab nähtavaks, kuuldavaks ja tuntavaks. Inimesed ei seisa eraldi, ülalpool loomi, taimi ja materiat, vaid on loodu osa, kõige elusa vennad ja õed. Meie saatus ja õnn on seotud kogu loodu eluga.

Koos patriarh Bartolomeusega kinnitame vajadust näha keskkonnaprobleemide eetilisi ja vaimseid juuri. Tee selles suunas peab olema holistlik, lähtudes meie suhtest teiste inimeste, loomade, taimede ja kogu looduga Jumala tahtest.

PALVERÄNNAK SETOMAAL

Age Ploom

3. augustil toimus Setumaal palverännak. Olime veel päev varem tõsise dilemma ees, mida küll selga panna – igaühel meist oli homse päeva jaoks oma, teistest täiesti erinev ilmataade välja guugeldatud, kuid esmaspäeva varahommikul kämpingus silmi lahti tehes oli siililegi selge, et riituse pärast ei pea enam pead vaevama. Vastu katust oli kuulda ühtlast vihmasabinat ning ukse vahelt välja kiigates oli taevas silmapiirini hall ja veel hallim. Kotist ja põrandalt tuli üles leida kõik vähegi vihma pidavad riided, jalanõud ning igaks juhuks ka vihmavari kaasa haarata, sest Eestimaa suvi on üllatusterohke ja päike oli meid sel korral täiesti maha jättnud.

Palverännak algas Obinitsa Issanda Muutmise kirikust, kus isa Viktor ja isa Afrat viisid läbi

lühikese palvuse, seejärel tutvustas isa Viktor kiriku ajalugu ning mainis, et ehkki kirikuliikmete seas on nii eestlasi kui ka venelasi, saavad kõik omavahel hästi läbi. Isa Afrat rääkis ristist, mille ta oli koos sõbraga eelmisel öhtul teinud ning lisan, et see rist on kõver, kuna tee Kristuseni on käänuline.

Vahepeal oli suurem sadu järele jäänud ja kõik osaleda soovijad rännaku alguspunkti kohale jõudnud. Tagumistest ridadest kostus küll sosinat, et äkki sõidaks mingi osa teest ikkagi autodega, kuniks vihm järele jääb, ent see sosin vaibus kiiresti ning „Laudate Dominum” lauldes algaski palverännak.

Esimene peatus oli Obinitsa tsässona, kus preester Heikki Huttunen luges küünlavalgel soome keeles palveid. Sadu oli küll vahepeal natuke vähemaks jäänud, aga vihmavarju kaasa võtmine tundus ikka veel suurepärase ideena ning südametunnistus ei kriipinud sugugi mõtte peale, et tõeline palverändur ei tea vihmavar-

just midagi. Tundub, et mul on palveränduriks saamiseni veel pikk tee, aga vabatahtlikult märjaks ka saada ei soovi, olgu eesmärk kui püha tahes. Aga mida samm edasi palverännu teel, seda enam taevas selgines ning rõõm oli ka selgest, et Ruudi Leinus meid bussiga „jälitas” ning nõnda sai kõik ülearused (vihma)riided vähehaaval autosse sokutada, sest Eestimaale jõudnud päikest ei saa ometi vihmavari pea kohal tervitada.

Plaanid olid üpris viimasel hetkel muutunud ning Rokina ja Tobrova tsässona ei jäänudki enam me teele, võtsime suuna hoopis Härma tsässona poole, kus isa Viktor koos paari külaelanikuga meid juba tervitamiseks ootas. See tsässona on küll uus, ainult kahe-aastane, aga tema koha peal on varem juba pikka aega tsässona seisnud.

Kuigi olime oma juunikuisel koosolekul otsustanud, kes millise tsässona juures palvust peab, olid plaanid, nagu ma juba mainisin, pisut muu-

tunud ning nõnda tuli palverännakul toimuvasse loovalt suhtuda ja käigu pealt uued kokkulepped sõlmida. Eelmise päeva konverentsil olid ungarlased pidanud omakeelse ettekande. Meie keelte sugulusele vaatamata ei suutnud ma mitte ühtegi veidigi eesti keelele sarnast sõna tabada, ent mõte, et just nemad ühe palvuse läbi viiksid, tundus ülitore. Tormasin neile pärast konverentsi tulistjalu järele ja sain neilt nõusoleku kätte. Luteri pastor Vilmos Fischl luges ungarikeelsest piiblist kahte kirjakohta, samuti ungarikeelse palve ning, nagu oli juba traditsiooniks saanud, lugesime kõik oma emakeeles Meieisapalve.

Rännak jätkus. Vahepeal tekkis küll segadus, kuhu edasi liikuda, sest GPS näitas ainult rohelisi laike ja isa Afrat teatas, et tallegi ei tule enam mitte midagi tuttavat ette ning ta ei ole kindel, kas me enam õigel teel oleme. Aga nagu tellitud, sõitis meist mööda Võru maavanem Andres Kõiv, kes pidas väikese tervituskõne ja teatas, et oleme õigel teel.

Fotod: Age Ploom

Järgmise peatuspaiga palvelugejaks palusin Karismaatilise Episkopaalkiriku preestri Thomas Eriste. Nii pidaski isa Thomas Ulaskova tsäsonas palvuse ja tema perekonna eestvedamisel lauldi ning loeti juba traditsiooniks saanud Meieisapalve.

Olles rännakuga poolele teele jõudnud, saabus aeg teha pikem paus ja hommikul valmistatud võileivad, mis tegemishetkel tekitasid küsimuse, milleks me veel neid kaasa pakime, maitseid kõigile imehästi.

Päev oli kulgenud omasoodu ning tuli tõdeda, et olime planeeritud graafikust tugevasti maha jäänud, mistõttu ei jäänud muud üle, kui kaks meist – Kati ja Pille – tuli transportida oma jalgrataste juurde, et nad jõuaksid õigeaks ajaks Võrru vändata. Teistel aga teekond jätkus ja mul oli võimalus teha Tartu hooldekodu kaplan Urmas Orasele ettepanek Meremäe vaatetornis palvus pidada.

Kuna autod ja Kristjani mootorratas olid Obinit-sa kiriku juurde jäetud, viidi kõik juhid seejärel

oma sõiduriistade juurde ning allesjäänud palverändurid võtsid suuna Vana-Vastseliina poole. Nüüd oli üks ikoonidest minu kätte jõudnud ning kuna ikoonid ja rist läksid rivi ees, sai teha lõpuspurdi tempot, mis tähendas, et ootasime mahajääjad järele ja nii kui nad meieni jõudsid, tormasime edasi linnuse varemeteni, mis pidid künka tagant paistma hakkama, aga millegipärast iga järgmise künkaga kaugemale taganesid. Lõpuks aga taganemine lõppes ja me jõudsime päralt. Sõime enne palverännaku viimast palvust kõhu täis, osad kiirustasid kodu poole, kuid tub-

limad viisid ettevõtmise lõpuni. Varemetes palvetas ja laulis meiega koos EELK Vastseliina Kartariina kiriku pastor Toivo Hollo. Meiega kaasas olnud risti andsime Vastseliina kirikule.

Suur tänu kõigile, kes kaasa palvetasid ja rändasid, loodetavasti tekib sellest palverännu traditsioon, sest juba on mõttes korraldada järgmisel aastal oikumeeniline palverännak Vormsile, kus on nii õigeusklikke, luterlasi kui ka baptiste. Samuti suur tänu isa Heikkile, Ruudile ja Vilmosile, kes olid selle palverännaku idee ja korralduse taga.

Jumalasünnitaja. Maalitud Sirje Säär.

MAARJA FESTIVAL PÖIDE VALLAS

Anu Urmet

Oh kõige heldem kuninganna, mu lootus Jumalasünnitaja...

Rahvakalendrist tuntud rukkimaarjapäeval, 15. augustil toimus Pöide vallas Maarja festival „Kaheksa sajandit Maarjamaad”, mille korraldasid meie kaks kirikut koos vallavalitsuse ja rahvamajaga. Ürikutest selgunult möödub tänava 800 aastat, mil Eestimaale Maarjamaa nimetus anti. Meie valla mõlemad kirikud on pühendatud just Neitsi Maarjale, mis andis idee festivali korraldamiseks.

Festival algas rukkimaarjapäevale pühendatud piiskopliku liturgiaga Tornimäe kirikus, mille viis läbi Pärnu ja Saare piiskop Aleksander. Kuna eelnevalt toimus kiriku traditsiooniline laululaager, kõlas liturgial kirikukoor pidulikult ja jõuliselt laagriliste arvelt suurenenud koosseisus.

Kirikuaias toimus ikoonimaalijate töötuba, kus huvilised maalisid kivile väikesed matka-ikoonid.

Festival jätkus Tornimäe rahvamajas ajalookonverentsiga. Vallasekretär Maire Käärid luges ette vallavanema Andres Hanso koostatud südamliku tervituskõne. Eesti Kirikute Nõukogu president peapiiskop emeritus Andres Pöder tervitas kuulajaid ja soovis festivali head kordaminekut.

Esimese ettekande „Saaremaa muinasaeg ja muistised” tegi Garel Püüa Saaremaa muuseumist. Saime arheoloogilistel kaevamistel leitud aarete ja ehitiste põhjal tehtud küllaltki põhjaliku ülevaate elu arengu kohta meie aladel muinasajal.

Teisena jätkas professor Anti Selart ettekandega „Keskaegne Eesti: kuidas saadi „pagana-test” „kristlasteks”. Ristiusk saabus küll, tule ja mõõgaga”, nagu vallavanema tervituses kirjjas, aga ühes sellega saabus Euroopast ka tollane kultuur. Kõlama jäi, et ristirüütlite saabumine meie aladele oli ühtlasi äriprojekt, sest andamite kogumise võimalused olid suured ja võim on alati seotud rahaga. Ristiusk kui usund oli Eesti aladel tuntud piirkonniti juba enne ristisõdijate saabumist.

Kolmanda ettekande „Maarja idakiriku pärimuses” tegi Tallinna Siimeoni ja Hanna katedraali esipreester Mattias Palli. Neitsi Maarja kummardamine õigeusu kirikutes on alati olnud tähtsal kohal (vt lk 13).

Ajalookonverentsi lõpetas ikooninäituse „Jumalasünnitaja – Maarjamaa taevane eestkostja” pidulik avamine kirikukoori laulude saatel. Ikoonimaalija Sirje Säär avaldas imestust, et ajal, mil kirikud kurdavad rahva vähesuse üle, tuleb siin Tornimäel kirik rahvamajja, mis on rahvast täis. Näituseks üles pandud ikoonid mõjusid meie saalis tõesti otsekui kirikus.

Festival jätkus Pöide kirikus, kus kirikuesisel platsil toimus väikeaiasaaduste ja käsitöö laat.

Foto: Liis Serk

Fotod: Gennadi Baranov

Fotod: Gennadi Baranov

Fotod: Liis Serk

Fotod: Gennadi Baranov

Ja siis järgnes kogu rahvahulk kunstiajaloolasele Juhan Kilumetsale, kes väga värvikalt tutvustas Põide kirikut ja selle restaureerimisel välja tulnud vaatamisväärsusi. Nagu ta toonitas, on kirik tohutu maiuspala restauraatoritele, kes oskavad näha pisiasju. Koos Kilumetsaga avastasime meiega palju uut ja huvitavat, mida enne ei osanud märgata.

Festival jätkus kirikus Tallinna Linnamuusikute Maarjalaulude kontserdiga Taivo Niitvägi juhendamisel. Meie Põide kirik on tõesti väga heade akustiliste omadustega, laulud kõlasid lummuvalt ja leidsid tee kõigi südamesse.

Kontserdijärgselt toimus kirikus ühine oikumeeniline tänupalvus ja festivali lõpetas katoliku missa.

Maarja festivali auväärsimateks osalisteks olid president Arnold Rüütel ja proua Ingrid Rüütel, kes alustasid hommikul liturgial Tornimäe kirikus ja lõpetasid õhtupalvusel Põide kirikus. Ajalookonverentsil jälgis rahvas suure huviga proua Ingrid Rüütli väitlusi ajaloolastega. Rahvaluuleteadlasel on just pärimuskultuuri-uuringute põhjal ajaloo teadusesse mõndagi huvitavat lisada ja see muutis kuulajatele kodupaiga ajaloo põnevamaks.

See imeilus augustipäev kutsus kokku suure hulga kultuurihuvilisi, kes kõik, vanusest või usutunnistusest sõltumata, said teada palju uut meie ajaloo kohta.

IKOONINÄITUS „JUMALASÜNNITAJA-MAARJAMAA TAEVANE EESTKOSTJA”

Tornimäe rahvamajas avati 15. augustil 2015 Maarja festivali raames ikooninäitus „Jumalasünnitaja – Maarjamaa taevane eestkostja”.

Näitusel olid väljas ikoonid munkpreester Stefani erakogust Põltsamaa Püha Kolmainu kirikust ja Tornimäe kirikust. Oma ikoonidega esinesid näitusel Helena Nikkanen, nunn Theohariti Reomäe Püha Eelkäija Skiita ikoonikojast, töökoda Ikonaat, Maaria Treima, Tiina Veisserik, Sirje Säär, Epp Haabsaar, Inga Heamägi, Sirje Sääre juhendatava pühade Siimeoni ja Hanna ikoonikooli õppijad Holger Hoidjärv, Zoja Merilo, Kaia Oras, Kristi Pumbo, Marit Kljuiko, Ilse Lobjakas, Li Pähkel, Pille Roosileht, Sven Viires.

Näitusel oli eksponeeritud ligi 60 ikooni, mis olid valminud traditsioonilises ikoonimaali mu-natempera tehnikas ajavahemikus 1700–2015, lisaks Tiina Veisseriku ikoonid tekstiilil. Ikooninäituse koostas Sirje Säär, selle kujundasid ja riputasid üles Sirje Säär ja Inga Heamägi.

Reomäe Püha Eelkäija Skiita ikoonikoda.

Peaangel Kaabriel.

ÕIGEUSU LAULULAAGER TORNIMÄEL

Heiko-Teodor Kivihall

Selleaastast õigeusu laululaagrit võib osaliselt pidada 15. augustil Põide vallas Saaremaal peetud Maarja festivali ettevalmistuseks. Festivali ja selle raames toimunud sündmusi kajastati kohalikus ajakirjanduses päris laialt, seega sellel siin pikemalt ei peatu.

Kuigi ma ise suur laulumees pole, osalesin koos lastega 12.–15. augustini laululaagris. Soovisin puhata linnamelust ning anda lastele võimalus kogeda laagrielu. Ööbiti ju telkides ning omaette elamuse saab nii öisest vihmababinast kui ka hommikusest linnulaulust. Kava järgi pidi laager algama õhtupalvusega, aga kolmapäeva õhtul toimus hoopis ristimistalitus. Kogudus sai uueks liikmeks väikese laagrilise, viieaastase Kristofer-Johani.

Neljapäev oli suuresti laste päev, külastati naabervalla Mäeküla Tõnu talu loomaparki. Lastel oli rõõmu palju eri lindudest ja loomadest, nalja tegi energiapallina hüplev neljajalgne hanekarjus ning puuris olevad pesukarud. Loomaparki külastus päädis julgematel hobuse või poni seljas. Tõnu talus sai tutvuda ka kohaliku savitöökojaga. Pärastlõunal said soovijad end vilule

Foto: Heiko-Teodor Kivihall

tuulele vaatamata Taaliku sadamas merre kasta. Teiseks laagriliste lemmik-ujumiskohaks oli sooja veega järv lähedalasuvas Koigi rabas.

Laulukoori proovid algasid neljapäeval preestriemand Marina Treima juhendamisel. Reedel

läks asi tõsisemaks: saabus preestriemand ja koorijuht Terje Palli Tallinna püha Siimeoni ja naisprophet Hanna kogudusest ning lauljate read täienesid ka Kuressaare Püha Nikolai koguduse koori liikmetega. Proovi jätkus mitmel häälel ja mitu tundi. Kokkulaulmisel harjutati

viise nii Jumalasünnitaja uinumise püha koguoise teenistuse kui ka liturgia tarbeks.

Jumalasünnitaja uinumise püha eelõhtul saabus Tornimäele Pärnu ja Saare piiskop Aleksander. Koguõine teenistus peeti suure koori toetusel ning esimest korda selles kirikus piiskopi juhtimisel. Laupäeva hommikul oli soovijatel võimalus osa võtta ka meeleparanduse salasusest. Jumalasünnitaja uinumise püha liturgia oli Maarja festivali avasündmus ning kirik oli rahvast täis: lisaks kohalikule kogudusele ka laululaagris osalejad, külalised naaberkogudustest ja teistest kirikutest.

Kindlasti väärrib märkimist Tornimäe koguduse ja laiema kogukonna toetuse tunne. Kui reede õhtuni olid enamiku ettevalmistavate töödega ametis laagrilised, siis laupäeva hommikul asusid tegutsema kohaliku koguduse liikmed, majapidamistö ja muu korraldamine sujus nüüd hoopis ladusamalt. Igaüks sai võimalusi ja jõudumööda kaasa lüüa. Laiema ümbruse toetusest andis tunnistust kohalike (mahe)tootjate toiduainete kasutamine nii laagri kestel kui ka pidusöömaajal pärast liturgiat.

Meist jäi Maarja festival kestma ajalookonverentsi, ikooninäituse ja laadaga. Võtsime suuna pealinnale, südamas kaasas ühised teenistused, lõkkeõhtud, soojad inimesed ja ilus ilm.

Suur tänu!

MAARJA ÕIGEUSU KIRIKUS

Ettekanne Maarja festivalil (vt lk 11)

Ülempreester Mattias Palli

Tänane päev, Jumalasünnitaja uinumise püha ehk rukkimaarjapäev, on otsekui kokkuvõtte püha Neitsi elust. Kui Lev Tolstoi kirjutas ühe oma kangelase kohta „pärast tühist elu tuli ka tühine surm”, siis Maarja kohta võib õigusega öelda, et pärast aulist ja õndsat elu tuli ka auline ja õnnis surm.

Palun siis Jumalaema enese eestpalveid ja juhatust, et võiksin avaldada mõne tagasihoidliku mõtte tema ja tema osa kohta apostlik-õigeusu kiriku palveelus ja õpetuses.

1. Maarja osa idakiriku jumalateenistuses ja palveelus

1. 1. Palved, milles palutakse Jumalaema eestseismist, on olemas igas õigeusu teenistusvormis ja palvekorras.
 - Hommikuteenistusel on Jumalasünnitaja laul („Mu hing austab väga Issandat”, *magnificat* – läänes lauldakse õhtuteenistusel) üks pühakirjalauludest ehk oodidest, mida, isegi kui ülejäänud oodid on enamikus tavadest jäänud kasutuselt välja, lauldakse pea alati (v.a teatud suurtel pühadel jm erilistel puhkudel).
 - Viimased stihhiiradest (psalmivärsside vahele lauldavatest kirikulauludest) ja kaanonitroparitest (oodivärsside vahele lauldavatest kirikulauludest) on pühendatud Jumalasünnitajale.
 - „Jumalaema Neitsi” (vrd *Ave Maria*) litaniatel ja vigiiliatel.
 - Olulisim on Maarja meenutamine armulaaliturgal („On kohus” või asendav) – NB – intertsessioonipalves meenutatakse kogu elavate ja uinunute kogudust, pühakuid ja teisi põhimõtteliselt ühes kategoorias – ehkki erinevas pühaduse astmes –, ent kõigi pääsemise aluseks on Kristuse ohver.
 - Jumalaema neli suurt püha: sündimine, templisseviimine, kuulutamine ja uinumine. Tegelikult on väga oluline ka üldmäälestus 26. detsembril (varem ka pühapäeval pärast jõule).
 - Tähtsamad Jumalaemaga seotud hilisemate sündmuste mälestused: kaitsmine (mis on otsekui viies Jumalaema suurpüha), rüütoomine, „Eluandja allikas”.
 - Arvukad hilisemate ilmutuste, ikoonide jt mälestused – Ivironi, Vladimiri, Petseri jne – kohati varjutavad need oma rohkusega keskseid Maarja pühi!
 - Akafist suure paastu 5. lp. (hiliskreeka tavas viie paastureede jooksul).

1.2. Maarja austamise ajaloost

Esimese nelja sajandi kohta pole kindlaid teateid („Sinu armuvarju alla” on mõnede arvates III sajandist).

Püha Atanaasi kasutab väljendit *mneme Marias*, aga tõenäoliselt üldine mälestamine („Vaata, sestpeale kiidavad mind õndsaks...”). Samas on märtrite mälestuspäevad juba III sajandist ja eriti Egiptuse tavas võis olla olulisel kohal ka Jumalaema austamine.

Maarja austamine intensiivistus pärast Efesuse kirikukogu 449. a – ent kuivõrd see oli reaktsioon dogmale (*Theotokos*; termin juba 319 Aleksandrias), andes üldkirikliku õnnistuse juba kujunenud/kujunemas olnud Maarja kultusele, on raskem öelda.

Seejuures peab tõdema, et kiriku liturgilised vormid on alati olnud muutumises, ehkki teatud tuumik on ka püsinud. Nii pole olemas „õigeusu jumalateenistuskorda ehk tipikoni” kui sellist; on liturgilised vormid, eri riitused, milles püsiv on vaid teatud „metalurgia”, *lex orandi* laiemalt. Selle raames on võimalikud ja õigustatud ka arengud, sh Jumalasünnitajale suunatud palvete üha hoogustuv osatähtsus alates IV sajandist.

Samuti ei tähenda Maarja austamise mitte mainimine veel kõike: enne V sajandit on üleüldse väga vähe jumalateenistuskordi või täpsemaid kirjeldusi ning liturgilises elus oli palju spontaanset.

Igatahes kujunesid V–IX sajandi jooksul välja ka Jumalaema pühad ja temaga seotud teenistuselemendid. Väga palju selles oli rööbitist arengut läänega (vrd ka *Sub tuum praesidium*), ehkki riitustüüp oli põhimõtteliselt erinev.

1. 3. Õigeuskliku isiklikus palveelus on Maarjale suunatud palvetel ehk suuremgi osatähtsus; kodune palveel on ju ka üleüldse vabam ja muutlikum.

Näitena: palveraamatus on hommiku- ja õhtupalvete seas Jumalaema palved, koduses palvekorras loetakse tihti akafisti ja palvekaanoni jne.

Arvukad Jumalaema pühakujud kirikutes ja kodudes on rahva seas populaarsed ja asetsevad üsna suvaliselt. Kujuseina nn kohalikud ikoonid, deesis-rühm jne, asetsevad siiski kindla korra järgi ning nende ees palvetamine on sage.

Idakiriku Jumalasünnitaja ikoonid on valdavas osas koos Jeesuslapsena, s.t need on ka Kristuse lihaksaaamise kujutised. Maarjat austades austame ju Kristuse ihu; Tal polnud teist inimlikku vanemat, s.t Maarja kuulub oma jumaliku Poja juurde ning tal on seos ka kiriku kui Kristuse ihuga, vrd *Mater Ecclesia* (*orans* ehk tõstetud kätega palvetav naisfiguur varastel kujutistel võis olla nii palvetav hing, kirik kui ka Jumalaema).

Eriti XVII–XIX saj (ehk ka tänini) on loetud ka idas „roospärga” katoliku praktika sarnaselt.

2. Maarja õigeusu teoloogias

Millal hakati põhjalikumalt mõtisklema Jumalaema rolli üle päästeloos, on samuti hämaruse peidus. Uus Testament on selle peamiseks aluseks, kuid sealseid Maarjat puudutavaid kirjakohi on võimalik tõlgendada vägagi erinevalt.

Ka õpetus pühast Kolmainust ja Kristusest on reinud läbi pika arengu, kuigi see kõik on õigeusuliste arusaama järgi varjul algses ilmutuses ja midagi sisuliselt uut sellele ei lisata, lihtsalt selgitatakse (*exelixis, evolutio*). Muutunud on väljendusviisid, dogmade sõnastused, sh õpetus Jumalaemast – see on olnud sama õigustatud areng kui nt kristoloogiliste dogmade puhul. Teisisõnu: kui mõtiskleti Kristuse elu ja lunastustöö üle, jõuti paratamatult ka Maarja osani selles. (Idas ei kasutata tavaliselt mõistet marioloogia, õpetus Jumalaema kohta on osa kristoloogias, soterioloogiast).

Maarja austamise aluseks on arusaam Kristusest kui lihaksaanud Jumalast ning inimese vabadusest ja vastusest Jumala armunõule.

Kiriku põhiõpetused pole kuidagi sulest imevad, vaid kirikukogude sõnastatud usulaused, mis põhinevad ristikoguduse üldisel meelel v teadvusel, edasi antud usuilmutuse seletamiseks ja kaitseks. Enamasti on need sõnastatud vastuseks mingitele küsimustele v eksiõpetustele, tihti antinoomilises, paradoksaalsel kujul

(nii ka Jumalaema puhul: Ema ja Neitsi, alandlikkus ja ülevus). Nii on ka terminis *theotokos* kätketud kogu armumajapidamine, nagu ütles Damaskuse püha Johannes.

Kui paljud II–III sajandi gnostikud eitasid Kristuse tõelist inimlikkust (nt Valentinian: „Kristus tuli Maarjast nagu torust läbi”); siis Kirik kaitses seda ja rõhutas seejuures Maarja aktiivset rolli päästetöös.

Püha Irinei (Irenaeus) rääkis Maarjast kui uuest Eevast (vrd hilisem lääne anagrammimäng: EVA: AVE). See on mõistetav osana kristlikust ajalookäsitlusest, kus inimese vabadusel on oluline koht, nad pole vaid esemed, kellele Jumal toimib. Eeva kiusatusele ja sõnakuulmatusele paradiisis vastab-vastandub Maarjale osaks saanud ilmutus ja sõnakuulmine siin langenud maailmas.

„Nagu inimkonda haavati ja ta langes ühe neitsi sõnakuulmatuse kaudu, nõnda sai inimkond ka uue elu teise neitsi kaudu, kes kuulas Jumala sõna. Kristus tuli otsima kadunud lammast, Ta pidi Aadama uuendama, et surematust neelaks surelikkuse. Ja Eeva pidi uuendatama Maarjas, nii et Neitsi saaks neitsi eestkostjaks”.

Maailma pääsemise aluseks loodu poolt vaadatuduna olid Maarja sõnad: „Vaata, siin on Issanda ümmardaja!” (Lk 1:38). See on vastus, mida Jumal ootab igaiühelt, tervelt inimsoolt ja kogu maailmalt; need on kosmilise tähendusega sõnad. Nende kaudu sai üks Naatsareti tütarlaps „ülemaks kui keerubid”, nagu ütleb üks meie kirikulaul. Maarjas kehastus loodu vastus Loojale, Maarja vastab Jumala armastusele armastuse ja kuulekusega.

Neitsi Maarja vaba vastus polnud kuidagi ette programmeeritud. Ehkki Jumal oli tema esivanemateliini kaua valinud, polnud ta mingi „tõuaretuse” vili, kes oleks paratamatult õigesti valinud. Maarjal oli tegelik vabadus, ta võinuks öelda ka „ei”.

Vähemalt osa läänekiriku teoloogia suundi on seda tõsiasja ähmastanud: Armu ja loomust, Jumala tahet ja inimese vabadust on kaua vastandatud, mistõttu on sünenenudki arusaam Issanda vastupandamatust tahtest ja vajadus otsekui valmis sõnakuulaja järgi. Idakiriku teoloogia näeb armu küll Jumala mitteloodud toime, kuid samas millegi loodule omasena; seik, mida isegi pattulangemine täiesti ei kaota. Püha Neitsi kehastabki seda loodud ilma loomupärast vastuvõtlikkust Jumala tahtele („Ta on maa enne pattulangemist”, nagu ütles püha piiskop Sofrooni; vrd Maarja maa).

Seepärast pole idas vaja läinud ka pärispatuta eostumise (*conceptio immaculata*, rooma-katoliku dogmana 1854) õpetust. Viimane tuleneb küll austusest ja armastusest Neitsi Maarja vastu, kuid pühakirjale ja varasele pärimusele võõrastel eeldustel:

- Pärispatt pole pärandatud süü ega kõlbeline viga, vaid päritud kaduvus, surelikkus ja halvale kaldumine.
- Jumala kuju pole täielikult kadunud, vaid on säilinud, ehkki kaetud patumustusega.
- Mainitud armu ja vabaduse ning loomuse vastandamise asemel on varane pärimus ühes idakirikuga näinud pigem nende koostööd ja kooskõla.

Selle kõige tõttu oli Maarja küll Jumala valiku vili, ent selle langenud maailma piires, mitte uue, otsekui langemiseelse seisundi loomine Kristuse sündimise eeldusena.

Idas pole ka ühest vastust, kas Jumalaema oli

vaba isiklikest pattudest. Teda kutsutakse kõige pühamaks ja puhtamaks nii ihult kui ka hingelt. Enamuse arvamus on, et ta ei teinud pattu pärast Kristuse eostamist temas, kuid kas ta enne ja sellest sõltumatult olnuks patuta, ei peeta lunnastuslooliselt keskeks teemaks. Me usume, et Jumalasünnitaja oli püham kui keegi elanud inimene, kuid oluline on tema pühendumine oma jumalikule Pojale, Poja pühitsev mõju temale ja Maarja osa Looja armunõus.

Sama puudutab ka tänasele päevale sobivalt Jumalaema ihulikkude taevasseminemist (katoliku dogmana 1950). Ida liturgilised tekstid ja jutlused kinnitavad pea eranditult Jumalasünnitaja ihulikkude taevavõtmist, kuid seda Jumala valiku, pühitsuse ja isikliku pühaduse summanna. Maarja, andes liha inimeseks saanud Jumala Pojale, jumalikustati sel määral, et ta elas juba siin tulevase maailma elu lisaks oma ihu erilisele pühitsemisele ning sai nõnda ülestõusmise osaliseks varem kui muu inimkond (vrd Ee nok ja Eelija Vanas Testamendis).

Kristusel polnud ju inimlikku isa, kogu Tema inimloomus pärines Tema Emalt. Järelikult oli Maarja ühendatud erilisel moel Kristusega ja austades teda, austame ka lihaks saanud Jumala Poega. Inimeste lootuse täitumine Jumala Pojas tähendab seda, et ka neitsilikkus ja emadus (ürgnaiselikkus, vrd *das Ewigweibliche* Goethel, ka eelkristlike usundite ja filosoofia vajadus jumalike emakujude järele) on ülen datud, ja seda just Jumalaema pühas isikus.

3. Maarja eestpalujana

Protestantidele on Jumalaema eestpalvete palumine olnud usupuha stuse ajal ja hiljemgi problemaatilise.

Idakirikus on Maarja eestkoste anumine aga loomulik ja põhineb pikal kogemusel („Õige inimese mõjuvõimas palve saadab palju korda” Jk 5:16). Jumalasünnitaja eestpalveid on palunud ja paluvad paljud inimesed, kelle ortodokssuses ja pühendumises Kristusele pole kahtlust. Teoloogiliselt pole ka mingit segadust Kolmainu Jumalale ning Maarjale, pühakutele ja inglitele suunatud palvete vahel, kuigi rahvavagaduses tuleb vahel segiajamist ette.

Ristikoguduses on varastest aegadest otsitud pühade eestpalveid (näiteks pealkirjad *ora pro nobis* katakombides; Origenes kaitses pühakute poole palvetamist juba III sajandil). Seda enam on põhjust paluda eestpalveid Issanda Emalt, kes on ju oma kuulekuse ja usuga toonud loodud ilma õige kooskõla Jumalaga ning on nõnda oma Pojale erilisel lähedal („Ema julgus”, nagu seda väljendavad paljud ida kirikulaulud).

Kirikupoesias on küll julgeid, koguni ülivõrdelisi väljendeid („Kogu oma lootuse panen ma sinu peale, Jumalaema”, „Kõige püham Jumalasünnitaja, päästa meid”), mis tulenevad armastusest ja pühendumisest Maarjale, olemata dogmaatilistelt täpsed (Aga vrd „Mu lootus on Isa...” kohe seejärel õhtupalvetes!).

Jumalat teenides pole me üksi, vaid seltskonnas, sh lahkunud jumalaarmastajate seltsis. Kuidas võiksim selles eirata inimeseks saanud Jumala Poja Ema kogemusi, eeskujut ja lähedust Jumalaga? Eestpalvete küsimine pole maagiline oluliste vahendajate loetlemine ja appikutsumine, vaid Jumala laste vaba sirutumine Tema poole koos terve Kogudusega, sh õndsate taevase Kogudusega, mille erdaime täht ja samas müstiline kehastus ongi Jumalasünnitaja ja ikkaneitsi Maarja!

Isa Serafim algkoolis.

Isa Serafim Petseri priitahliku pritsimehena.

Preestermärter Vassili Ristkok laulamas isa Serafimi ja Silvia-Mercedest.

Isa Serafim abikaasaga.

PREESTER SERAFIM ULJANOV, KURESSAARE USUTUNNISTAJA

Preester Roland Tõnisson

Igas koguduses on inimesi, keda võib pidada kiriku raudvaraks ja kelle kohalolu kas palvetajate või teenijate seas on iseenesest mõistetav. Suurtes kogudustes ei panda nende kohalolu täheleegi, enne kui nad mõnel põhjusel teenistustest eemale jäävad. Kuressaare kauaaegne truu laulja ja lauljate eestvedaja Kira Aav on inimene, kes jääb teenistustest kõrvale vaid siis, kui selleks on äärmine vajadus. Nagu Kira ise ütleb, kohustab teda mälestus isast, kes oli kogudusega tihedalt seotud inimene, keda sidusid Saaremaaga abielu ja muutlikud ajad. Kira isa Serafim Mihhaili poeg Uljanov oli mitmekülgne mees, sõbralik ja kaastundlik ligimeste vastu. On igati kohane ja vajalik kirjutada temast lugu, sest tema surmast möödub sel sügisel kuuskümmend aastat.

Serafim sündis 2. veebruaril 1906 Narva linnas. Isa Mihhail oli jõukate vanemate laps ja perekonda kutsutigi Narva Uljanoviteks. Serafimi vaarisa Uljan Arbašidze oli Kreenholmi manufaktuuri üks osanikke ja rajajaid ning Arbašidzed toetasid kirikut, pidasid Narvas üleval vaestemaja ja orbudekodu. Serafimi isa Mihhaili õest sai nunn. Mihhail abiellus kaheksateist-aastaselt Narvas temast kaks aastat noorema, Vassa-nimelise neiuiga. Mihhail õppis Peterburi ikoonimaalijate juures ning selle lõpetanud, asutas Narvas ikoonimaalimise töökoja. Serafim oli selle pere kuues, noorim laps.

Vabariigi väljakuulutamise järel kolis Serafimi isa Tallinnasse ning töötas ehitustel allettevõtjana. Serafim alustas kooliteed Tallinnas I Vene Gümnaasiumis. Teenis aega kaitseväes, ent haigestus välilaagris kopsupõletikku, mis arenes tuberkuloosiks. See haigus vaevas teda tegelikult elu lõpuni.

1925. aastal kolis Mihhail perega Petserisse. Aastatel 1929–1939 toimus kloostri remont. Mihhail ja Serafim osalesid selles töölina

Isa Serafim Võmmorskis.

ja ikoonide taastajatena. Elukohaks sai neile maja Võmmorskis, Piusa kaldal.

Serafim õppis ikoonimaalimist isalt. Ta oli ka hea portreemaalija. Põhitegevuse kõrvalt leidis ta aega osaleda ka hinnatud karakternäitlejana Petseri harrastusteatri Maleva, mängides muuhulgas Ivan Julma ning Vanka Kljutšnikut. Ta oli aktiivne ka Petseri maa-konna laulupeo toimkonnas ning jõudis rahvatantsugrupiski kaasa lüüa. Kuna Petseris toimusid sageli majapõlengud, kulus seal iga mees priitahlikule pritsimeeste ühinguks ära. Kõigi nende tegemiste seast oli aga suurim soov teenida kord preestrina Kirikut.

12. novembrist 1934 on Serafim Uljanovi nimel välja kirjutatud tudengipilet. Serafimist sai sel päeval kaugõppetudeng Pariisis asuvas Vene Kõrgemas Tehnilises Instituudis. Õpingud jäid kahjuks pooleli kopsuhaiguse tõttu ning seoses suure hoiatusega kloostri restaureerimistöödel.

Serafim Uljanovi peres oli oluline kuupäev 20. mai. Igal aastal tähistasid Serafim ja tema naine Silvia-Mercedes sel päeval oma esmakohumist 1939. aastal. Tulevane

preestriproua tuli Petserisse ekskursioonile koos Tartu pedagoogikatudengitega, kuid jäi kloostrit uudistades oma kaaslastest maha ning asus üksi rongijaama poole teele. Serafim naasis samal ajal koju õhtuteenistusel ja pihilt, kus oli kurtnud preestritele ka oma vallalisepõlve. „Mine rahus,” oli preester ta sel õhtul ära saatnud. „Kõik saab olema nii, nagu sa soovid.” Kodu poole kõndiv Serafim jõudis järele tema ees tõtanud neiule ning pidi teda kurvastama teatega, et Tartu poole ei lähe enam ühtegi rongi. Kutse mehe vanemate poole ööbima tulla ei tundunud neiule, kes võõrastega kergelt ei tutvunud, seekord kuidagi kummaline ning ta jäi hommikuni oma tulevaste mehevanemate majja. Sealt algas kirjavahetus ning vastastikused külaskäigud.

Serafimi ja Silvia laulatus toimus 15. oktoobril 1939 Kuressaares ning talituse viis läbi preestermärter Vassili Ristkok.

Serafimi ja Silviat ühendas ka huvi poeesia vastu ning hiljem, abielus olles, oli Silvia aegajalt ärganud mehe hüüete peale: „Pliiat-sit! Paberit!”. Abikaasa ei pahandanud, sest luulehuvilise ja poeedina sai ta oma mehest väga hästi aru. Serafim Uljanovilt on jäänud

meie päevini hea hulk romantilist poeesiat. Luulekonkursil, mille korraldas Vene emigrantide kirjandusühing „Витязь”, sai ta ühe oma luuletuse „Hüljatud” („Покинутые”) eest aukirja.

Rahvusromantiku, idealisti ja vene kultuuri austajana tervitas Serafim Punaarmee saabumist Saaremaale. Nendes inimestes nägi ta vene kultuurimaailma kandjaid ja ootused olid kõrgel. Saabujate seas oli kindlasti palju selliseidki, ent nõukogude aeg oli muutunud ka vene inimest ning, nagu teame, valitses hoopis teistsugune mentaliteet. Ideaalpilt purunes peagi ja 1940. aastal pidi ta end juba uute võimude eest varjama.

1940. aastal suvel suri Serafimi isa Mihhail, kes oleks muidu sattunud tõenäoliselt punavõimu huviorbiiti. Samal suvel juhtus õnnetus Silviaga, mille tagajärjel sündis esimene laps surnuna. Serafimi algasid kopsuverejooksud.

Pere teine laps Kira sündis 1944. aastal 20. märtsil Petseris ning ristiti kloostri. Punavägi lähenes ning pere lahkus Saaremaale, kus asuti elama Nõmpale. Serafim sai tööd kindlustusagentuuris, mille direktoriks oli tulevase laulja Hendrik Krummi vend Lembit. Serafim teenis välja koguni stahhaanovlase austava nimetuse, kuna oskas poliise müüa, seletada, miks on inimestele kindlustust vaja. Tööd ja isiklikku elu häiris tugevasti tuberkuloos, ent sellest hoolimata oli ta aktiivne Kuressaare koguduse liige ning tegev ka altariteenrina.

20. märtsil 1949. aastal, Kira viiendal sünnipäeval, istus pere kodus. Serafim oli küpsetanud tordi ja kinkis Kirale Tallinnast toodud nuku. Isa nägi öösel rahutut, hoiatavat und ja tõusis hommikul higisena. Teatas perele, et nad peavad kodust lahkuma. Sel lumisel hommikul pandi Kira ja tema noorem vend reele, mille külge seoti lehm. Ulualust andis Kuressaare preester Viktor Lind. Nii pääses pere 25. märtsil alanud küüditamisest.

Kira asus koos noorema vennaga õppima Kuressaare Vene Keskkoolis ja muusikakoolis. 1953. aastal lõpetas Serafim kaugõppes teoloogia ning piiskop Roman Tang pühitses ta 1. märtsil 1953 preestriks. See võis toimuda

Isa Serafim (keskel) Ivan Julma rollis.

Petseri laulupidu.

Isa Serafim oma kolme öega.

Isa Serafimi perega 15. VIII 1951.

Pühtitsa abikloostri, sest sinna jäi ta ka vaimulikuametis praktikale. Enne pühitsemist soovis piiskop Roman veenduda preestri kandidaadis kindlas soovis teenida vaimulikuna ning hoiatas teda nõukogude võimu võimalike repressiivmeetmete eest. Serafim oli aga veendunud oma soovis ning preestriks pühitsemine toimuski. „See on minu kutse ja kutsumus,” kinnitas ta naisele saatetud kirjades. Isa Serafim hindas Jumala kutset enamaks kui kannatust ja mõistmatust selle maailma inimeste poolt.

10. märtsil, kui isa Serafim Tallinnas Pühtitsa abikloostri teenistuses oli, haigestus tütar Kira. Isa sai minna tütart vaatama alles kümne päeva pärast, 20. märtsil. Kira nägi teda haiglapalati aknast, Serafim avas oma mantlihõlmad ning näitas tütrele kuue all olevat risti. Tütar märkas aga ka haigla surnukuuri seina ääres varjunud jälitajaid. Serafim läks koju, ent juba vähem kui paari tunni pärast saabusid NKVD kaastöölised. Elamisest otsiti raadiojaama ja seintelt tõmmati maha tapeet, et leida nende alla peidetud kood. Viidi minema perekonnajärelid, ent osa nendest õnnestus Silvial peita oma riiete alla. Silvia andis mehele kaasa talveriided, käris- tas pooleks kodus leidunud ainsa vannilina ja nende teki ning pakkis need mehele kaasa.

Arreteeritud isa Serafim oli eeluurimise all Patarei vanglas. Süüdistusaktis figureeris kurikuulus paragrahv 58 ja abikaasa Silviat tema juurde ei lastud. Süüdistuses toodi esile kodanik Uljanovi äärmuslik nõukogudevastatus, mis väljendunud ka soovis füüsiliselt

likvideerida kommunistliku partei liikmeid. Süüdistus kasutas ka fakti, et aastatel 1934–35 lavastas Serafim koos ühe oma sõbraga emigrantliku dramaturgi näidendi „Noored” („Molodõje”), mida etendati nii Petserimaal kui ka Toila rahvamajas. Süüks pandi ka viibimist okupeeritud territooriumil. Loomulikult ei saadud mööda sellestki, et Serafim Uljanovist oli kõige tipuks saanud religioosse kultuse teener. Lõplikuks karistuseks sai paragrahv 58-10 alusel mahalaskmine. Kuna see oli 1947. aastal asendatud leebema karistusega, määrati kohtualusele preestri 25 aastat laagrivangistust ja lisaks 5 aastat asumist. Karistust kandis isa Serafim Novgorodi oblastis Borovitši linna lähedal asuvas laagris.

Serafimi vabastamiseks tegid palju pingutusi piiskop Roman ja preester Valeri Povetski, Pühtitsa abikloostri vaimulik oli Serafimi perele suureks toeks kuni oma surmani 1973. aastal.

Silvia külastas teda 1954. aasta suvel. Kohtumist ei võimaldatud ning viie päeva jooksul tõusis Silvia laagri kõrval olnud kõrgendikule, kust avanes vaade laagri territooriumile ning ainus, mida võimude poolt lahutatud inimesed said endale lubada, oli silmside ja käevii- ped. Isa Valeri Povetski oli organiseerinud Silviale ööbimise ühe uskliku õe juurde, kelle juures viibisid sageli vangistatute abikaasad.

Isa Serafim vangilaagris.

Isa Serafimi vabanes vangistusest 1955. aasta septembris amnestia alusel. Laagris jõudis ta ristida vähemalt ühe inimese, kes oli hiljem Uljanovite perekonnaga kirjavahetuses. Novgorodimaa kontinentaalses kliimas olid kinni kasvanud preester Serafimi kopsu- augud, ent vabadusse pääses ta siiski haige mehena. On kahtlus, et tema peal katsetati ravimeid. Tallinna saabunud isa Serafim paigutati Narva maanteel asunud haiglasse, kus ta hakkas paranema, ent ometigi uinus ta 8. oktoobril 1955. aastal.

Preester Serafim Uljanov on maetud Rahu- mäe kalmistule Tallinnas.

Isa Serafimi matused Kuremäe abikloostri.

Preester Valeri Povetski isa Serafimi matustel.

Fotod: Kira Aava erakogust

MA TEAN ÜHT MAAD...

Adele Tõlpt

Ma tean üht maad, kus alati särab päike ning iga pühapäev helisevad kirikukellad. Ma tean üht maad, mis on kaunis nii seest kui ka väljast. Ma tean üht maad, millel nimiks on Kreeka.

Et jõuda meist nii umbes 3000 kilomeetri kaugusel asuva Heraklioni kuuma õhu kätte, tuli läbida kolm lennujaama ja kaks pa-

rajalt väsitavat lendu, kuid pingutus oli igati seda väärt. Oli lausa piinlikult uhke lahku-da lennujaamast piiskop Makariuse ja tema saatjaskonnaga. Meid oli just täpselt nii palju, et mahutasime oma kamba kahte autosse. Just sealt, eestlase jaoks ebanormaal-selt soojust autost, algas käänuline teekond mägedesse, et jõuda kohta, mida mina hea meelega kutsuksin hinge paradiisiks.

Kõik inimesed teavad, mida klooster üld-joontes tähendab. Mitmed teavad, mis tunne on kloostri viibida või seda külastada. Vähe-sed aga teavad, mida üks pisike Kreeta Püha Georgiuse klooster endast päriselt kujutab.

Sõit kestis umbes 30 minutit ja terve aeg oli mu nägu otsekui autoakna külge kleebi-tud. Tasase pinnaga harjunud eestlasele oli vaatepilt lausa hingemattv. Mäed, mäed ja veel kord mäed – imeline! Kuid saabus siis-ki hetk, mil tuli silmad looduselt tõsta, sest olime jõudnud sihtkohta. Minu ees seisis pealtnäha tavaline klooster, kuid tegelikult oli see kõike muud kui tavaline.

Saabusin sinna oma pisikeste eelarvamus-tega, kuid olin endale kinnitanud, et tulgu

sealt, mis tuleb, olen kõige suhtes avatud ja võtan kõik kahe käega vastu. Hea, et ma nii tegin, sest sealt tuli vaid armastust. Juba hiiglaslik koer ukse ees oli seal selleks, et su kätt nuuskida ja sinu ette pikali heita, mitte selleks, et hammustada.

Kreekast rääkides ei saa jätta mainimata külalislahkust. Olime õnnega koos, et ot-sustasime neid külastada paastuajal. Kü-lastada kreeklast ajal, mil ei sööda paastu-toitu, on justkui iseendale surmanuhtluse määramine. Magu annab alla enne kui aju. Ei oleks ealeski ette kujutanud, et paas-tutoit võib olla nii maitsev. Tihti seostub paastuga kesine ja mitte kuigi maitsev va-lik, aga seal olid lauad lookas. Meid kostita-ti igat sorti kohvi, tee ja maiustustega ning kui keegi tuleb väitma, et naise koht on köögis, siis ei, ühe munga koht on köögis, sest nad kokkavad imeliselt.

Muidugi ei pääsenud me ka igal pool ringi sõitmisest. Asusime ju maailma kultuurihäl-lis, seega tuli külastada Knossose paleed ning seejärel teha ring peale arheoloogiamuuseu-mile, kus (kui meie kahtlustused vastavad tõele) oli meile giidiks muuseumi direktriis

isiklikult. Päris uhke, mis? Aga kõik ongi uhke, kui oled piiskopi isiklik külaline.

Siiski olid need uhked momendid vaid pisikesed nüansid, mis loomulikult tegid õnnelikuks, kuid ei olnud peamised rõõ-muallikad, sest Kreeka on riik, kus inime-sed päiksena säravad. Ja just inimesed olid need, kes tegid mind tõeliselt õnnelikuks. Tundsin end seal kloostri viibides justkui parema inimesena. Ma tundsin end täis-väärtusliku ja täisõiguslikuna. Ma tund-sin end aktsepteerituna. Ma tundsin, et olla selline, nagu ma olen, on õige, ja mitte ükski punkt minus ei ole väär või paha. Ja see oligi kõige imelisem. Et ma istusin kell kaheksa õhtul oma vanemate, vend Tauri, piiskop Makariuse ja iguumen Partholo-meusega õues, jõin teed ja silitasin koera ning tundsin, kuidas kõik pusletükid mu sees loksuvad paika. See klooster koos oma inimestega lõi minus tõelise sisemise rahu ja tõrjus välja kõik halva. Usun, et seda ei olegi võimalik sõnadesse panna, vaid tuleb minna ja ise kogeda. Sõnad ei suuda edasi anda, kui südamest tänulik ma olen, et sain millestki niisugusest osa.

SYNDESMOSE FESTIVAL POOLAS

Age Ploom

1953. aastal loodud ülemaailmne õigeusu noor-te liit Syndesmos, mille liige on ka Eesti Õige-usu Noorte Liit, kohtus sel aastal 24.–31. au-gustini Poolas, Supraska kloostri akadeemias. Kogu festivali teemakäsitlus oli ajendatud juht-mõttest: „Sest, kus kaks või kolm on minu nimel koos, seal olen mina nende keskel” (Mt 18:20). Kõik toimunud piiblitunnid, ettekanded, arute-lud olid seotud selle temaga ning muu hulgas tutvustati ka järgmise aasta Sinodi teemasid.

Festivalist võttis osa 30 noort, kes kas esinda-sid oma kiriku noorteorganisatsioone või tulid lihtsalt Syndesmosega tutvuma. Esindatud oli USA, Venemaa, Prantsusmaa, Serbia, Slovaki-a, Valgevene, Saksamaa, Šotimaa, Rumeenia ja Eesti. Organisatsioonide esindajatele anti võimalus pidada oma tegevust tutvustav ette-kanne. Eestit puudutavas ettekandes andsin lühiülevaate Eestimaa kirikuelust, Eesti Õige-

Foto: Victor Lutes

usu Noorte Liidu ajaloost ja sellest, mida oleme kahel viimasel aastal teinud. Samuti rääkisin Eesti Kirikute Nõukogu Noorte Nõukogu

tööst ja minu kahest sealsest projektist – eks-kursioonidest erinevatesse kirikutesse ja palve-rännakutest.

Syndesmos on viimastel aastatel pigem varjusur-mas olnud, kuid võib öelda, et selle ettevõtmisega tõusis taas tuhand. Tulevikuplaane arutades leiti, et igal aastal võiks toimuda kaks sündmust, millest üks oleks noorteuhtide koolitus, kus saaks jagada kogemusi, kuulata professionaalide ettekandeid ja nõuandeid ning saada ideid, mida võiks oma kiriku noortetöös rakendada. Lepiti kokku, et hakatakse jagama üksteisega informatsiooni oma kirikus toimuvate ettevõtmiste kohta, kuhu ooda-takse osa võtma rahvusvahelist seltskonda.

Kuna kirikute noortenõukogus on palverännakud minu kureeritav projekt ja kuigi veel ei ole kuupäevaliselt kokku lepitud järgmise aasta au-gustis toimuv oikumeeniline palverännak Vorm-sil, jagasin siiski eelifot selle ürituse kohta ning kutsusin kõiki osa võtma.

Järgmise aasta festivali teema kinnitatakse lähi-kuudel ning läbirääkimised käivad Slovakkia-ga, kus see aset võiks leida, positiivse lahenduse korral on ka meie noorteliidu esindajad sinna oodatud.

Reza Mirkarimi „Täna”. Fotol: Soheila Golestani.

OIKUMEENILINE ŽÜRII PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVALIL

Linda Ümera, Age Ploom

Pimedate Ööde Filmifestival (PÖFF) toimub sel aastal 13.–22. novembrini üheksateistkü-mendat korda. Euroopa Liidu põhja- ja idaosas mõjukaim filmifestival valiti eelmisel aastal maailma viieteistkümnne parima filmifestivali sekka, jõudes samale tasemele Cannes'iga.

Festival koondab enda alla kolm täismahus ala-festivali: animatsiooni filmifestivali „Animated Dreams”, laste- ja noortefilmide festivali „Just Film” ning lühifilmide festivali „Sleepwalkers”. 2014. aasta statistika järgi käidi festivalil filme vaatamas enam kui 77 500 korral, näidati 662 filmi ja toimus 835 linastust ning festivali kü-lastas 566 filmitööstuse külalist ja ajakirjanik-ku Ameerikast Aasiani.

Eelmisel aastal lisandus festivalile seitsmes žü-rii – oikumeeniline žürii –, mis kutsuti kokku Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikute esin-dajate seast. Žürii koosnes Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku, Eesti Evangeeliumi Kristlas-te ja Baptistide Koguse Liidu, Eesti Metodisti Kiriku, Rooma-Katoliku Kiriku, Eesti Apost-lik-Õigeusu Kiriku ning Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kiriku esindajatest. Žürii üles-andeks oli valida PÖFFi peaprogrammi filmi-de seast välja kõige rohkem kristlikke väärtusi esindav ja populariseeriv film. Pika arutelu tulemusena valiti ühisel meelel selleks eelmisel aastal Iraani režissööri Reza Mirkarimi film „Täna”, mis tekitab vaatajas soovi muutuda pa-remaks inimeseks, julgustab aitama abivajajat

ja kingib lootust neile, kes on selle kaotanud. Oikumeenilise žürii rahalise auhinna väljapa-nemist toetas ettevõtja Indrek Luukas. Ka sel aastal jätkab oikumeeniline žürii oma tegevust ning ootame põnevusega, milline film sel korral tituleeritakse kõige enam kristlikke väärtusi kandvaks.

Eelmisel aastal toimus oikumeenilise žürii töö raames ka oikumeeniline palvus Ukraina Kree-ka-Katolikus Kirikus, kus ühiselt paluti Ukrai-na ja PÖFFi eest. Sel aastal toimub oikumeeni-line palvus „Maarjamaa auks” 22. novembril kell 17.00. Tallinna Toomkirikus, kus Vox Claman-tis esitab Arvo Pärdi loomingut.

Послание Святейшего патриарха Варфоломея к началу нового индикта

Номер Прот. 851

† ВАРФОЛОМЕЙ

МИЛОСТЬЮ БОЖИЕЙ АРХИЕПИСКОП КОНСТАНТИНОПОЛЯ,
НОВОГО РИМА И ВСЕЛЕНСКИЙ ПАТРИАРХ
ВСЕЙ ПОЛНОТЕ ЦЕРКВИ БЛАГОДАТЬ И МИР И МИЛОСТЬ
ОТ ТВОРЦА, ДЕРЖИТЕЛЯ И ПРАВИТЕЛЯ ВСЕГО ТВОРЕНИЯ
ГОСПОДА И БОГА И СПАСА НАШЕГО ИИСУСА ХРИСТА

«Святым Духом всякая тварь обновляется, паки текущи на первое» (Степенна 1-го гласа).

«Благословен еси, Господи, Единые обновляя творение рук Твоих на всякий день» (Василий Великий). Братья, сослужители и чада, о Господе благословенные.

Как известно, по инициативе Вселенского Патриархата, поддержанной с недавнего времени и Римско-католической Церковью, каждый год первый день сентября посвящается молитве о защите природной среды. В ней мы особо просим Всевышнего возрадовать Его создание, в радости и плодоносии которого протекает бытие человечества. В эту молитву, естественно, включено и прошение о том, чтобы ограничить процесс неизбежных природных и климатических изменений до допустимого уровня, позволяющего обеспечить поддержание жизнеспособности природы и выживание человечества.

Тем не менее мы, люди, – и как отдельные общества, и как человечество в целом – поступаем вопреки этой молитве. Мы эксплуатируем природу, вызывая непредсказуемые и нежелательные климатические и экологические изменения, пагубные для её нормального функционирования и для нашей жизни. Совокупный результат деятельности отдельных человеческих лиц и общественных и государственных разработок в сфере преобразования природной среды с целью увеличения прибыли эксплуататоров, приведёт лишь к одному – к разрушению творения Божия, созданного «добрым зело» и гармонично функционирующим.

Те из нас, кто понимает возрастающую с каждым днём опасность изменения климата на нашей планете из-за действий человека, возвышают свой голос, подчёркивая значение происходящего, и предлагают всем задуматься, что возможно сделать, чтобы не «потерять жизни из-за корысти» (декларация ООН).

Так мы, Вселенских Патриарх, уже много лет пытаемся уведомить верующих нашей Церкви и всех людей доброй воли о великих опасностях, связанных с всевозрастающим (зло-)употреблением энергетических ресурсов. Оно несёт в себе угрозу колоссальных изменений климата и представляет опасность жизнеспособности природной среды.

Православные христиане научены Отцами Церкви ограничивать себя насколько возможно в своих потребностях. Этому потребительства мы противопоставляем этот воздержания, который есть добровольное сведение потребностей до самого необходимого. Это вовсе не означает необеспеченность, но подразумевает сдержанность в потреблении и осуждение всякой растраты ресурсов с моральной точки зрения. «Имея пропитание и одежду, будем довольны тем» (1 Тим. 6, 8), – учит нас Апостол Христа. Сам Христос, после преумножения пяти хлебов и насыщения пяти тысяч мужей, не считая женщин и детей, заповедал собрать остатки, «чтобы ничего не пропало» (Ин. 6, 12). К сожалению, современное общество отошло от делания этой заповеди, предавшись растрате и безрассудному потребительству для удовлетворения ощущений тщеславного благо-

получия. Таковые нравы, однако, могут измениться, что приведёт к экономии ресурсов и энергии более подходящими способами. Братья и чада единого всех нас Творца и Господа.

Мы, люди, – разрушаем творение своим корыстолюбием, приземлённостью интересов, погоней за земными благами и за их преумножением, подобно «богатому безумцу» в Евангелии. Мы забываем о Духе Святом, в Котором мы и живём, и движемся, и существуем. Это означает, что разрешение экологического кризиса может осуществиться общими усилиями, и всегда только в Духе Святом, Благодать Которого благословляет наши человеческие усилия и обновляет всю тварь «паки текущи на первое», как она была создана Богом изначально – «добро зело». Потому велика ответственность человека – как со-творца, наделённого свободой воли – за экологический кризис.

Земля подобна «огромной куче нечистот» (Папа Римский Франциск, Энциклика, 2015). И нечистоты эти не только материального плана, но прежде всего духовные. Таковые нечистоты происходят, по сути, от страстных помышлений самого человека. Однако мы, православные христиане, с твёрдой верой в Создателя всего творения и Вседержителя Господа, призваны на евангельское дело, апостольское дело – защиту окружающей среды, чтобы возгорелась радостью евангельская проповедь современному суматошному миру и пробудилась от сна духовность человечества, подверженного многообразным и многосторонним испытаниям, чтобы донести миру проповедь надеж-

ды и мира и подлинной радости – мир и радость Христовы.

Отом помышляя и молясь, и проповедуя истину сию из лона Святейшего Апостольского и Патриаршего Вселенского Престола, мы призываем всех к бдительности ума, к изменению греховного строя мыслей и корыстных поступков, чтобы жить нам в согласии и с ближним и со всем творением Божиим, сотворённым Им «добро зело». И мы горим желанием и молимся словами «изъясняющего суть всех вещей» Василия Великого: «Благословен еси, Господи, единые обновляя творение рук Твоих на всяк день, Благословен еси, Господи, сотворший свет и тьму, и разделяя их. Благословен еси, Господи, вся творя и устрояя, рассеивая сень смертную и день ношью затмевая. Благословен еси, Господи, сотворший человека по образу твоему и по подобию, сотворший день для дел светлых, и ночь для упокоения естества человеческого...».

Таково наше обращение, убеждение и увещание ко всем: «Станем добре, станем со страхом» пред лицом всего создания Божия. Благодать же Господа нашего, Творца всей твари, видимой же и невидимой, и безмерная милость Его да будут со всеми и со всем миром его, ныне и в бесконечные веки. Аминь.

1 сентября 2015 г.

† Константинопольский
Варфоломей
пламенный к Богу
молитвенник о всех вас

НАЧАЛО ЦЕРКОВНОГО ГОДА

Протоиерей Матфий Палли

Церковный год, точнее, годовой цикл неподвижных праздников (подвижные праздники связаны с празднованием Пасхи, и началом их цикла можно считать либо саму Пасху, либо начало Триоди – неделю о мытаре и фарисее), начинается в первый день месяца сентября. Как и учебный год, то есть, во время, которое в определенном смысле является более естественным началом года, чем первый день января, с которым никак не связаны сезонные изменения в природе и обществе. Но и первый день сентября не является единственно возможной и исконной датой начала церковного года, в свое время в византийском календаре он начинал новолетие, и к настоящему времени вокруг него сгруппированы неподвижные праздники. Так в конце церковного года празднуются Успение Божией матери и Усекновение главы Иоанна Предтечи, а в начале церковного года – Рождество Богородицы и Зачатие Предтечи. Мы также можем заметить, что как в августе, так и в сентябре отмечается больше великих праздников и совершается память великим святым, чем, например, в июле или октябре. Скажем несколько слов о тех праздниках, которые празднует православная церковь до начала Рождественского поста.

Первый день сентября – сам по себе малый праздник (конечно, поется «Блажен муж» и великое славословие, но нет полиелея «Хвалите имя господне» и евангельского чтения на утрени). Далее в новом году совершается память Симеона Столпника и его матери Марфы. 5 сентября мы вспоминаем родителей Крестителя – Захарию и Елизавету.

8 сентября начинается цикл великих праздников уже упомянутым Рождеством Богородицы. Священное писание не сообщает нам ничего о рождении Богородицы, однако так называемое евангелие от Иакова сохранило устное предание. Согласно преданию, у живущих в Назарете Иоакима и Анны из рода Давида не было детей. Уже будучи в преклонном возрасте весьма печалились они об этом и вынуждены были терпеливо переносить презрительное к себе отношение, поскольку бездетность считалась в древнем Израиле Божьей карой за собственные грехи либо за грехи прародителей. Однако после слезных молитв ко Господу было им возвещено, что у них родится дочь, которая принесет радость всему миру и чрез нее будет благословение всем родам. Так родилась у благочестивых родителей Мария, Христа Бога нашего будущая Матерь. Западные христиане отмечают Рождество Богородицы в тот же день, эфиопы и копты – 1 мая.

За богослужением великой вечерни в дни памяти Богородицы читаются определенные ветхозаветные чтения. В первом чтении (Быт. 28: 10-17) описывается сон прародителя Иакова, в котором он увидел лестницу. Мария подобна лестнице, соединяющей небо и землю, чрез нее воплотился Бог-слово, соединив со-

творенное с несотворенным. Во втором чтении (Иез. 43:27 – 44:4) говорится о будущем идеальном храме, чьи восточные врата должны быть закрыты, поскольку Господь один ими прошел. Это является отсылкой к Богородице, поскольку она осталась Девой и после рождения Иисуса. В то же время она – храм Господень, в котором жил Тихий Свет Божественной Славы, Эммануил, что значит «с нами Бог» – Сам Христос. Третье чтение – притчи Соломоновы (Пч. 9, 1-11), в которых Богородица сравнивается с домом, который создала себе Премудрость (Христос). На утренях и литургиях читают посвященные Марии отрывки из Евангелия: Лк. 1:39 – 49:56 – встреча Марии и Елизаветы и песнь Богородице, Фил. 2:5-11 – о смирении Иисуса в воплощении, в этом чтении подчеркивается и роль Божией Матери в воплощении Христа, и ее смирение, Лк. 10:38-42, 11:27-28 – о Марфе и Марии и «благословенном чреве, носившем» Христа.

Итак, мы начинаем церковный год воспоминанием о рождении Матери Жизни. Столетиями Бог приготавливал подходящий сосуд для пришествия в мир Своего Сына, выбирая потомков Авраама, Израиля и, наконец, род Давида. И потому рождение плода этого труда – крайне значимый момент в истории нашего спасения. Но стоит помнить о том, что Бог ничего не делает против нашей воли. Важна была и роль Марии, ее слова: «Се раба Господня». Мы не марионетки в деснице Господа, но живые существа, призванные добровольно ответить Ему. И Пресвятая Дева сделала это, ответив в некотором смысле за все человечество и за всю тварь – «да». Наша духовная задача – возрасти внутри себя до того же твердого «да». И в этом пример Богородицы и ее заступничество за нас имеют огромное значение.

Рождество Богородицы мы празднуем пять дней, до праздника Воздвижения Креста Господня. Обычно за великими праздниками следует восьмидневный период попразднства, так называемая октава. 9 сентября – память родителей Марии, Иоакима и Анны.

13 сентября мы празднуем память обновления (освящения) храма Воскресения Христова в Иерусалиме в 335 году, во времена святого императора Константина. Основание этого центрального для нашей веры храма напоминает нам о реальности воплощения и спасения Христа и о необходимости освящения себя как храма Божьего молитвой и христианской жизнью.

14 сентября мы совершаем празднование Воздвижения Честного Креста Господня. Святая императрица Елена приказала откопать остатки креста на Голгофе. Архиепископ Иерусалимский воздвиг крест и благословил им все четыре стороны света. В память об этом событии и был установлен праздник Воздвижения Креста Господня. Исторически он связан и с празднованием предыдущего дня, ибо крест принесли именно в храм Гроба Господня – Воскресения Христа в Иерусалиме. В тот же день праздник Воздвижения отмечает и западная церковь и сирийская церковь, остальные древние восточные церкви вспоминают об этом событии в другие дни сентября (армяне – 16 сентября, копты и эфиопы – 27-29 сентября, то есть 14-16 сентября по старому стилю).

Приготовление к празднику Воздвижения охватывает предыдущую субботу и воскресенье, последующие суббота и воскресенье также связаны с крестом. Это касается прежде всего отрывков из Священного Писания, читаемых за богослужениями. Паремии, читаемые в канун праздника говорят о предзнаменовании креста в Ветхом Завете. Первая паремия рассказывает о превращении горькой воды в Мерре в сладкую и пригодную для питья после того, как Моисей бросил в нее дерево. Это прообраз победы креста над горечью греха. В Притчах говорится о наказании Господнем, и мудрость называется древом жизни (ср.: «Ибо слово о кресте для погибающих юродство есть... А мы проповедуем Христа распятого, Божию силу и Божию премудрость» (1 Кор. 1, 18-24), это апостольское чтение литургии!). Духовное око видит единство райского Древа Жизни (Быт. 3, 22, Откр. 22, 2) и Животворящего Креста. Третье чтение говорит нам о различных деревьях, которые нужно использовать для строительства нового храма, настоящее древо нового храма для нас – крест Господень. Евангелие на утрени говорит нам о часе, в который Сын Человеческий будет вознесен во славу. Тот Самый Богочеловек, чье сияние видели на Фаворской горе, являет свою славу именно через крест и следующее за ним воскресение. Смирение и опустошение себя – это слава Сына Божиего. На литургии читается сокращенная история страстей Господних из Евангелия от Иоанна.

Вознесение креста в Иерусалиме в свое время и поклонение ему мы вспоминаем вынесением креста из алтаря и чином поклонения кресту. Крест уже по образу своему – и мы повторяем это вознесением креста и положением его – есть символ воплощения Христа, снисхождения божественной любви к нам, грешным и страждущим людям. Вообще этот праздник, хотя и связан с более поздними историческими событиями, все же напоминает нам о том, что крест, страдания Христа и Его смерть как основание нашего спасения находится в центре нашей духовной жизни. И не только раз в год, в Страстную Пятницу, но всегда. Поэтому праздник Воздвижения Креста Господня празднуется приблизительно через полгода после Страстной Седмицы. Но смерть Спасителя непосредственно связана с воскресением. Православный духовный взгляд никогда не останавливается только на крестных муках Господа и Его смерти, но видит в то же время и Его воскресение. Поэтому в этот праздник мы поем: «Кресту Твоему поклоняемся, Владыко, и святое воскресение Твое славим». Пасха креста и пасха воскресения из мертвых – это две стороны одной медали. Осенний праздник, посвященный кресту, служит нам напоминанием о центральном событии истории нашего спасения прежде, чем мы начнем готовиться к празднованию Рождества Христова.

23 сентября, за 9 месяцев до Иванова дня мы отмечаем Зачатие Иоанна Крестителя. Священное Писание и учение Церкви считают началом человеческой жизни зачатие, а не рождение. Поэтому мы и отмечаем этот день, как и зачатие Христа или Благовещение Пресвятой Богородицы, а также зачатие Девы Марии (9 декабря).

День 26 сентября посвящен преставлению апостола Иоанна Богослова. Апостол Иоанн в нашем литургическом календаре почитается более других евангелистов – 8 мая празднуется еще память о чудотворном явлении тонкого праха, ежегодно выступавшего из могилы святого, который верующие собирали и исцелялись им от болезней. Своим учением, проникающим в глубины таин Божиих и проповедью любви евангелист Иоанн, наверное, сильнее всего повлиял на верующих.

Октябрь начинается праздником Покрова Пресвятой Богородицы. В этот день мы вспоминаем о видении одного так называемого Христа ради юродивого Андрея и его ученика в Константинопольской Влахернской церкви в X веке, когда над собравшимися там молящимися явилась Дева Мария с сонмом святых, простираяющая свою ризу в знак защиты верующих. Этот праздник является хорошей иллюстрацией истины о единстве небесной и земной Церкви. Хотя праздник Покрова Пресвятой Богородицы не равен по значению с великими Богородичными праздниками, в которые вспоминаются события Ее жизни, все же накануне совершается всеобщее бдение, как и в великие праздники.

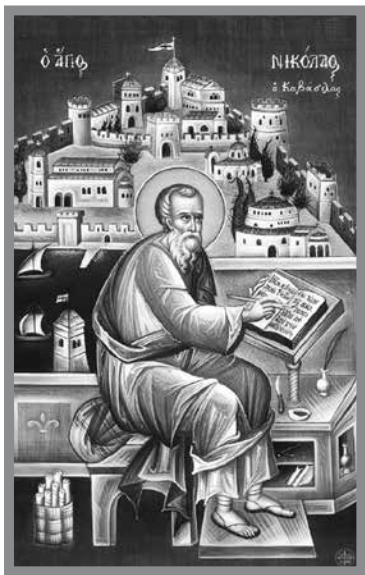
На октябрь не выпадает ни один великий праздник, зато в этот месяц отмечается память нескольких наиболее почитаемых святых – апостола Иакова Алфеева (9 октября), апостола Иакова, брата Господня по плоти (т.е. сводного брата Христа) (23 октября) и великому ченику Димитрия Солунского.

В новейшее время в ноябре у нас стали отмечать день всех святых, в который поминают и усопших (правда, в некоторой степени этот праздник известен и в эстонском народном календаре, ходили даже ряженые, *hingesandid*). Но это чисто западные праздники, связанные с западноевропейским древним Новым годом (1 ноября). В русской традиции, как и у нас, большим праздником считается так называемая Димитриевская родительская суббота (сетуский *midrosk*), которая предшествует дню памяти этого святого.

Самые важный праздник ноября – это день памяти Архангела Михаила и всех небесных сил бесплотных (8 ноября). Церковь празднует память не только святых, но и ангелов, бесплотных сил, чтобы почтить их роль в нашем спасении. В Западной церкви этот праздник отмечают 29 сентября.

На 13 ноября перенесена память Иоанна Златоуста, пожалуй, самого любимого нашего святителя. Его действительная кончина пришлось на 14 сентября, но по случаю великого праздника день его памяти перенесен на два месяца вперед. Множество прекрасных проповедей архиепископа Иоанна, его бескомпромиссное отношение к сильным мира сего, милосердие к бедным и составленный им чин литургии навсегда сделали святителя яркой звездой на небе Церкви.

После осенних праздников и дней памяти святых наступает период приготовления к великому празднику Рождества Христова по плоти, начало его – 15 ноября.

СЕМЬ СЛОВ О ЖИЗНИ ВО ХРИСТЕ СВ. НИКОЛАЙ КАВАСИЛА

(начало в № 61 газеты «Metropoolia»)

И так и жить по правому слову и устремляться к добродетели – значит служить Богу, но сие было делом и рабов, ибо сказано: егда сотворите вся сия, глаголите, яко раби неключими есмы (Лк. 17:10). А сие служение свойственно одним сынам, а мы призваны не в число рабов, а в лик сынов. Потому и приобщаемся мы плоти и крови Его, ибо дети, – сказано, – приобщашися плоти и крови (Евр. 2:14). Почему и Он, дабы соделаться Отцом нашим и иметь возможность сказать: се Аз и дети, яже ми даде Бог (Ис. 6:18), соделался общником нам в плоти и крови. Почему и мы, чтобы соделаться чадами Его, необходимо должны принять принадлежащее Ему, и таким образом, не членами Его только соделываемся посредством таинства, но и чадами, так чтобы служить Ему, покоряясь добровольно и по произвольному желанию, подобно чадам, а точнее подобно членам; ибо так удивительно и столь сверхъестественно служение, что нужен и тот и другой образ, – и сынов и членов, так как один из двух недостаточен для обозначения сущности. Ибо что удивительного в том, что не имеющие сами в себе никакого движения движутся Богом, подобно как члены главою?

Что великого в том, чтобы покоряться Отцу духов, также как отцам по плоти? Но то и другое вместе преестественно; когда, сохраняя свободу разума как дети, можем подчиниться как члены. И в сем важность прославляемого усыновления, не в слове состоящего, как у людей, и не потому только почитаемого. У нас усыновляемые сообщаются с родителями только в имени, и ради сего только общий

у них Отец, а нет ни рождения, ни скорбей его. А здесь есть и рождение истинное, и общение с Единородным не по имени только, но самым делом, общение крови, тела, жизни. И что лучше, когда сам Отец признает в нас члены Единородного Своего, когда самый образ Сына находит в лицах наших? Ибо сообразных, – сказано, – быти представи образу Сына своего (Рим. 8:27).

И что говорить об усыновлении, когда сие сыноположение искреннее и родственнее сыновства естественного и когда рожденные так больше сына Бога, нежели родивших их, и настолько больше, насколько последние более усыновивших. Ибо что соделывает истинными отцами нашими? То, что из плоти их имеем мы плоть сию, и из кровей их произошла жизнь наша. Тоже имеем мы и в отношении к Спасителю, – мы плоти от плотей Его и кости от костей Его; но между тем и другим общением велико расстояние. Ибо в естественном порядке кровь детей теперь не то же, что кровь родителей, а была их кровью прежде, нежели сделалась кровью детей, и самая порода состоит в том, что теперь детям принадлежит то, что прежде принадлежало родителям. А дело таинства таково, что кровь, которой живем, и теперь есть кровь Христова, и плоть, которую создает для нас таинство, есть тело Христово, и общи члены и общая жизнь.

Таково истинное общение, когда и тому и другому присуще одно и то же, и притом в одно и то же время; а если каждый имеет попеременно сначала один, потом другой, то не столько общение, сколько разъединение. Ибо не совокупляет то, что находится не в том и другом одинаково, а что каждый имеет отдельно, почему и не сообщаются они друг с другом, и никогда не были истинно общи в чем бы то ни было. Но хотя одно и то же то, что прежде принадлежало одному, а теперь принадлежит другому, но это только некоторый вид общения. Ибо нельзя назвать сожителем того, с кем жил в одном доме, если живущий после не имеет ничего общего с тем, кто жил прежде, ни в начальстве, ни в делах, ни в мыслях; но называют сожителем того, кто не только живет в том же месте, но и занят теми же делами и притом живет в одно и то же время. Подобным образом бывает и здесь; с родившимися не волне и не в одно и то же время имеем общее по плоти и крови, а с Христом мы сообщаемся истинно, с Ним всегда общи у нас и тело, и кровь, и члены, и все подобное.

Если чадами соделывает то, чтобы быть общниками плоти и крови, ясно, что мы сродственные станем Спасителю через трапезу, чем самим родителям через естество, ибо Он не удаляется, дав жизнь и существование, как они, но всегда присутствует и соединяется и сим самым присутствием животворит и укрепляет. И при отсутствии родивших ничто не препятствует существовать, а удалившимся от Христа не остается ничего иного, как умереть. И почему не сказать больше? Ибо сынам существовать самим по себе не иначе возможно, как отделившись от родивших, а сие самое, что они родили, другие родились, производит начало разделения. А усыновление в таинствах состоит в сосуществовании и общении, а это уже значит быть поглощену и не существовать.

И так, если кто общение обозначает именем родства и тех называет родными, кои соединены общей кровью, то одно может быть общение крови, одно сродство и усыновление, то самое, которым мы сообщаемся с Христом. Почему и об естественном рождении умалчивает, когда рождаются сим рождением. Ибо сказано: елицы прияша Его, даде им область чадом Божиим быти (Ин. 1:12,13), хотя были рождены и были у них плотские родители и оное рождение прежде сего, но второе настолько превзошло прежнее, что не осталось ни следа, ни имени его, и таким образом священный хлеб, вводя нового человека, с корнем исторгает ветхого. И это дело Священной трапезы, ибо принявшие Его, – сказано, – рождены не от крови; когда принимаем хлеб, мы узнаем сие изречение: также и то, о каком из таинств сказано оно, разумею же слово, примите. Ибо ясно, что сим словом приглашаем мы к трапезе некоторой, и руками истинно берем Христа, и устами принимаем, и душою соединяемся, и телом сообщаемся, и кровью смешиваемся, и сие на самом деле. Ибо для тех, кои таким образом и принимают Спасителя, и постоянно сохраняют Его – Он есть сообразная глава, а они для него приличные члены, членам же следует родиться одним и тем же рождением с головой.

Не от крови плоть оная, не от похоти плоти, не от похоти мужа, но от Бога Святого Духа, рождающееся в ней, – сказано, – от Духа есть Свята (Мф. 1:20), прилично, чтобы и члены были рождены таким же образом, чтобы рождение главы было то же, как и рождение блаженных членов. Ибо что члены составлены, это значит то, что глава

рождена. Если же началом жизни для каждого служит рождение и начинать жить значит родиться, а Христос есть жизнь для прилепляющихся к Нему, то они рождены тогда, когда Христос вошел в сию жизнь и родился.

Такое обилие благ рождается для нас от Священной трапезы: она освобождает от наказания, снимает стыд греха, возвращает красоту, привязывает к Самому Христу крепче естественных уз, словом сказать, преимущественно перед всяким таинством делает совершенными в истинном Христианстве. Здесь многим пришлось бы удивляться касательно таинства, что будучи совершеннее всех, меньше, по-видимому, крещения имеет силы к уничтожению вины, хотя и больше его; ибо оное совершает без всякого труда, а сие после предварительных трудов. И у очищенных там нет никакого различия с теми, кои не получали совсем древнего осквернения, а из приступающих к вечери на многих есть следы грехов; и рассматривая точнее, нужно сказать следующее: поелику сии четыре вещи усматриваются в согрешающих: совершитель греха, худое действие, вина за сие, и от сего вложенная в душу склонность к худому; то здесь надлежит действующему изменить действие и прекратив его, идти в купели, а все остальное, хотя бы никто ничего не сделал, крещение уничтожает вдруг, и вину, и болезнь, так что веруем, что уничтожается и самый грешник, ибо умирает он в водах и новым человеком бывает тот, которого отдает купель. А священный хлеб, кого приемлет уже после скорби и трудов, тому справедливо отпускает вину грехов, но не омывает душу от злого навыка и не умерщвляет его, ибо не может воссоздать снова, и один сей знак греха оставляет неизменным и допускает оставаться тому, что хотя не подлежит осуждению, но тем не менее есть дерзновение на проступки. Есть такие, кои носят на себе знаки болезни и язвы древних ран, когда меньше, чем нужно заботятся о ранах своих, и представляют приготовление души, не соответствующее силе врачевства.

И оное очищение отличается от сего тем, что не умерщвляет согрешающего и не воссоздает, но только очищает, между тем, как он остается тем же, да и сие бывает для нас не без трудов. Но сие относится не к таинству, а приводит к самому существу дела, именно, что виновным нужно очищаться, там омываясь, и здесь вечеря.

EESTI ÕIGEUSU NOORTE LIIDU 2015. AASTA SUVELAAGER

Teele ja Tauno Ööbik

Meie pere osales laagris juba teist aastat ja nõnda teadsime, et seal saab tore olema. Nii läkski. Kui eelmisel aastal oli lapsi eri vanuses ja tekkisid väikesed rühmad, kusjuures mõni jäi sootuks omaette, siis sel aastal olid lapsed justkui ühevanusemaks saanud, vennastudes-õestudes juba esimesel õhtul ja kambakesi tegutseti peaaegu kogu laagriaja. See andis omakorda meile, lapsevanematele, palju aega endale köitvate tegevuste jaoks: osalemiseks loengutes ja juturingides, kõõgitoimkonnas, lõkkeõhtute sisustamiseks ja kirikus jumalateenistustesse süvenemiseks.

Seekordne laager pakkus – võimalik, et eelmainitud põhjusel, võib-olla ka seetõttu, et paljud inimesed olid eelmisest aastast tuttavad ja usaldus oli juba olemas – rohkem osadustunnet ning tõi kaasa sügavama sisekaemuse. Põnevate ja südamlike vestlusringide kaudu leidsin enda jaoks uuel tasandil õigeusu mõtte ja iseenda kohta selles. Nautisin kokkukuuluvustunnet mitmete heade inimestega, panustasin jõudumööda laagri toimimisse ja võtsin vajadusel aega enda ja oma pere jaoks. Nii oli kõik tasakaalus ning laagrikogemus kokkuvõttes suurepärase.

Peredel on sellisel koosviibimisel võimalik kogeda õigeusku „neutraalsel” pinnal. Uutele usuteest huvitatutele võib kohe kiriku-seinte vahele sattumine mõjuda ehmatavana. Laager aga annab peredele võimaluse kogeda õigeusku ka kiriku raamidest väljapool, praktiseerida seda „maailmas”. See annab ettekujutuse ja tunde, et usklik olla

Fotod: Tauno Ööbik ja Marje Kuusmik

on tore ja võimalik ka väljaspool liturgiat. Kirik omakorda ainult võidab sellest.

Laagri lõpetamisel arutasime ühiselt kogetut ja mida järgmisel korral veelgi paremini teha. Jõudsim arusaamisele, et perekond Tõlpt on juba aastaid teinud väga suurt tööd laagrite korraldamisel ja selleks, et laagritraditsioon saaks kesta, tuleb ka teistel õlga rohkem alla panna – muidu väsivad tublimadki inimesed ja siis oleme kõik heast asjast ilma.

Arutasime, millised teemad vajavad kä-

sitlemist ja jagasime kohustusi. Lepiti kokku, et uue laagri korraldustoimkond kohtub varakult, juba ülestõusmispühade ajal Hiiumaal ja asub tegema kindlaid plaane. Järgnevatel aastatel tahaksime laagrit laiendada ja pakkuda noortele, kes hea meelega ka telkides ööbivad, võimalust veelgi väiksema tasu eest osaleda. Sellisel juhul on oluline, et laagripaigas oleks piisavalt suur telkimiskõlblik ala.

Laagri toimkonda on oodatud kõik panustada soovivad kirikuliikmed!

NOORTETÖÖ KORRALDAMISEST

Preester Aabraham Tõlpt

26. septembril toimus Eesti Õigeusu Noorte Liidu (EÕNL) aastakoosolek, kus keskseks teemaks oli noorteliidu uus põhikirja. Üldkoosoleku juhatas sisse metropoliit Stefanuse õnnistus ja soovitusel noortetöös.

Uue põhikirja järgi on noorteliidu liikmed varasemate füüsiliste isikute asemel EAÕK kogudused. Kogudused ei saa EÕNLi liikmeks automaatselt, vaid soovialduse alusel. Eesti Õigeusu Noorte Liit on Kiriku noortetöö katusorganisatsioon, mis koondab kõik Kiriku noortetööst huvitatud ja selleks kokku tulnud kogudused. Kiriku noortetöö saab alguse perekonnast,

lapsevanemate ja vanavanemate eeskujust ning toimub koguduses. Noorteliidu eesmärgiks on noortetöö toetamine kogudustes, kiriklike noorteürituste korraldamine ning selleks tegevuseks vajalike vahendite ja materjalide hankimine. Noortega tegelemise nimel ei saa pingutada ainult väike inimgrupp, vaid see on meie Kiriku kõigi noortetööga seotud koguduste ühine ettevõtmine ja panus. Enamgi veel, see on kogu meie Kiriku vastutus.

EÕNL tegutseb metropoliidi õnnistusel, tema kõrgemaks juhtimisorganiks on üldkoosolek, juhtimises osalevad noorteliiduks ühinenud kogudused oma esindajate kaudu. EÕNLi igapäevast tööd juhivad liidu liikmeteks olevate koguduste poolt kolmeks aastaks valitud juhatus. Juhatus tegevust kontrollib üldkoosoleku kolmeks aastaks valitud revisjonikomisjon.

Päris selge on see, et tulemuslikuks tööks vajab noorteliit pühendunud inimesi ja ka raha. Noorteliidu tegevuse peamiseks raha-allikateks on liikmete ehk siis noortetööle pühendunud ja selleks ühinenud koguduste liikmeannetused, mitmete organisatsioonide sihtotstarbelised toetused ja sponsorrahad ning Kiriku toetus. Üldkoosolek jättis liikmeannetuse suuruse lah-tiseks. Iga noorteliidu liige saab teha just talle jõukohase annetuse. Meie põhjajanaabrite kogudustes on levinud tava, kus kogudused koguvad oma liikmetelt sihtotstarbeliselt noortetöö toetamiseks annetusi. Seda eeskujut saavad ka meie kogudused edukalt rakendada, näiteks teatades jumalateenistusel osalejatele, et täna kogutud annetused lähevad Kiriku noortetöö jaoks.

EÕNLi esimesed liikmed-kogudused on Haapsalu Maria-Magdaleena ja Hiiumaa Jumalasünnitaja Sündimise kogudus. Kõik

meie Kiriku kogudused on kutsutud osalema noortetöös ja olema meie Kiriku noorteliidu liikmed.

EÕNLi neljaliikmelisse juhatusse kuuluvad Age Ploom, Tauri Tõlpt, diakon Ignatius Rand ja preester Aabraham Tõlpt.

Noorteliidu juhatusel astus omal soovil tagasi isa Jüri Ilves. Isa Jüri on EÕNLi asutaja- ja auliige. Suur tänu isa Jürile tema panuse eest noortetöösse! Nüüdsest osaleb ta Kiriku noortetöös koguduse kaudu.

Noorteliidul on oma koduleht aadressil www.eonl.eu

Kodulehel saab tutvuda uue põhikirjaga, samuti saab ülevaate meie ettevõtmistest, seal on pildigalerii ja muudki huvitavat.